

Luminor

Kā reģioniem nopelnīt nākotni?

Pēteris Strautiņš

2019. gada 3. jūnijā

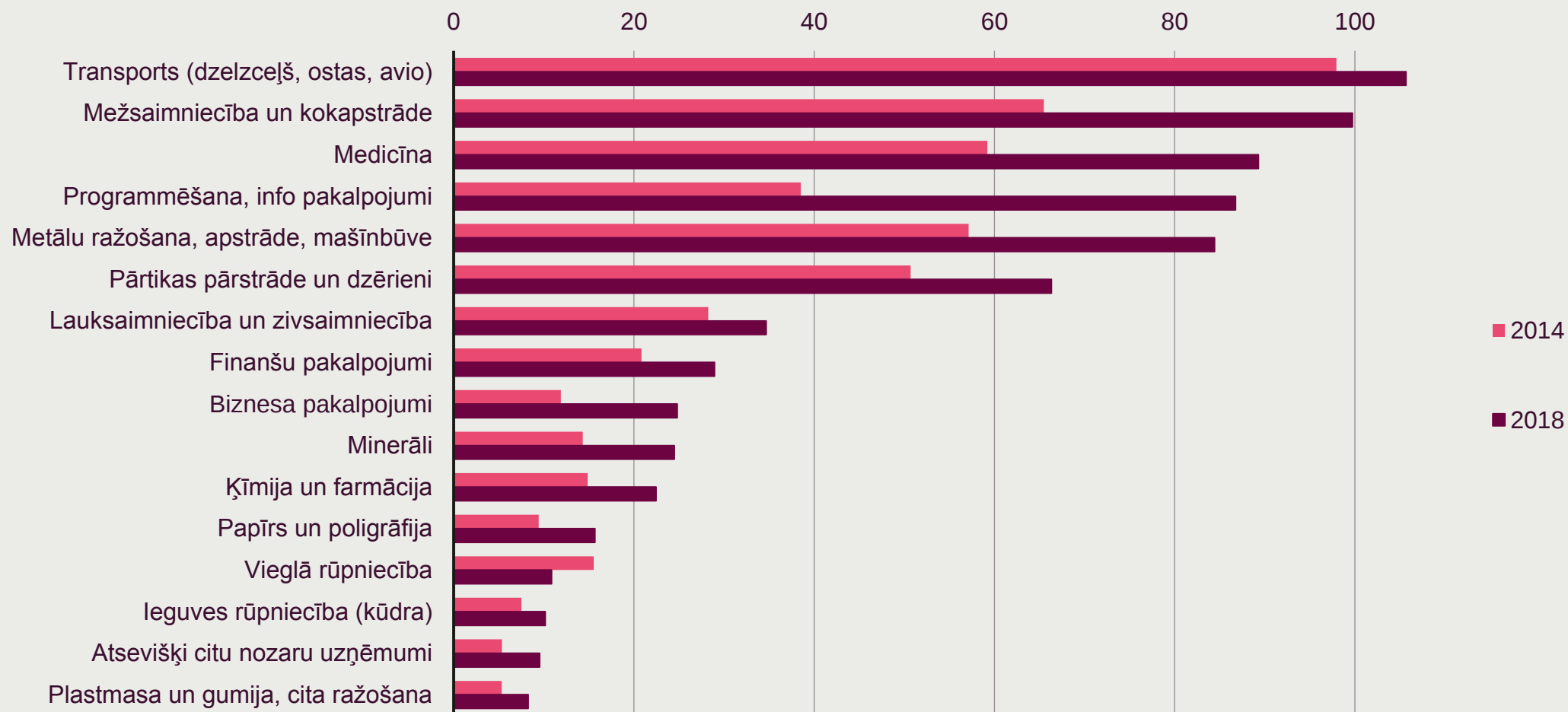

Kāpēc un par ko

- Šis ir jau otrais Luminor pētījums par reģionu eksportspēju. Ir pieaudzis aptverto uzņēmumu skaits, precizēts novērtējums par lauksaimniecības devumu, iekļauti 2018.gada dati.
- Izvēlētā metode ļauj aptuveni novērtēt, kas veido novadu pilsētu, kā arī to brīvi izvēlētu kombināciju ienākumus no preču un pakalpojumu pārdošanas pārējā Latvijā un pārējā pasaulē.
- Kā indikators ietekmei uz vietējiem ienākumiem izmantoti algu ienākumi, ko atspoguļo VSAOI.
- Izvēlētā pieeja un savāktie dati diezgan labi ļauj salīdzināt eksportspēju dažādos reģionos, bet ir mazāk piemēroti Rīgas un pārējās Latvijas salīdzināšanai. Galvenie iemesli:
 - Ierobežotās iespējas šādi novērtēt ienākumus, kurus dod biznesa ārpakalpojumu jeb citu saimnieciskās darbības pakalpojumu (maksājumu bilancē lietotais termiņš) un sakaru pakalpojumu eksports.
 - Tāpat grūti atrisināma problēma ir vērtējums par ienākumiem, ko saņem galvaspilsētā strādājošie centrālās valdības un uzņēmumu biroju darbinieki, kuru algas finansē visā Latvijā radītā pievienotā vērtība.
- Īpaši vēršu uzmanību uz to, ka mērķis ir novērtēt nevis dažādu apvidu devumu pārrobežu tirdzniecībā, bet spēju pelnīt naudu ar preču un pakalpojumu pārdošanu pārējā pasaulē, tai skaitā pārējā Latvijā. Tas ietver valsts līdzfinansētu pakalpojumu sniegšanu, tāpēc pētījumā ir ietvertas arī valsts un pašvaldību slimnīcas.

Pētījumā aptvertās nozares

Nozaru 2018. gadā samaksāto VSAOI summa, mEUR

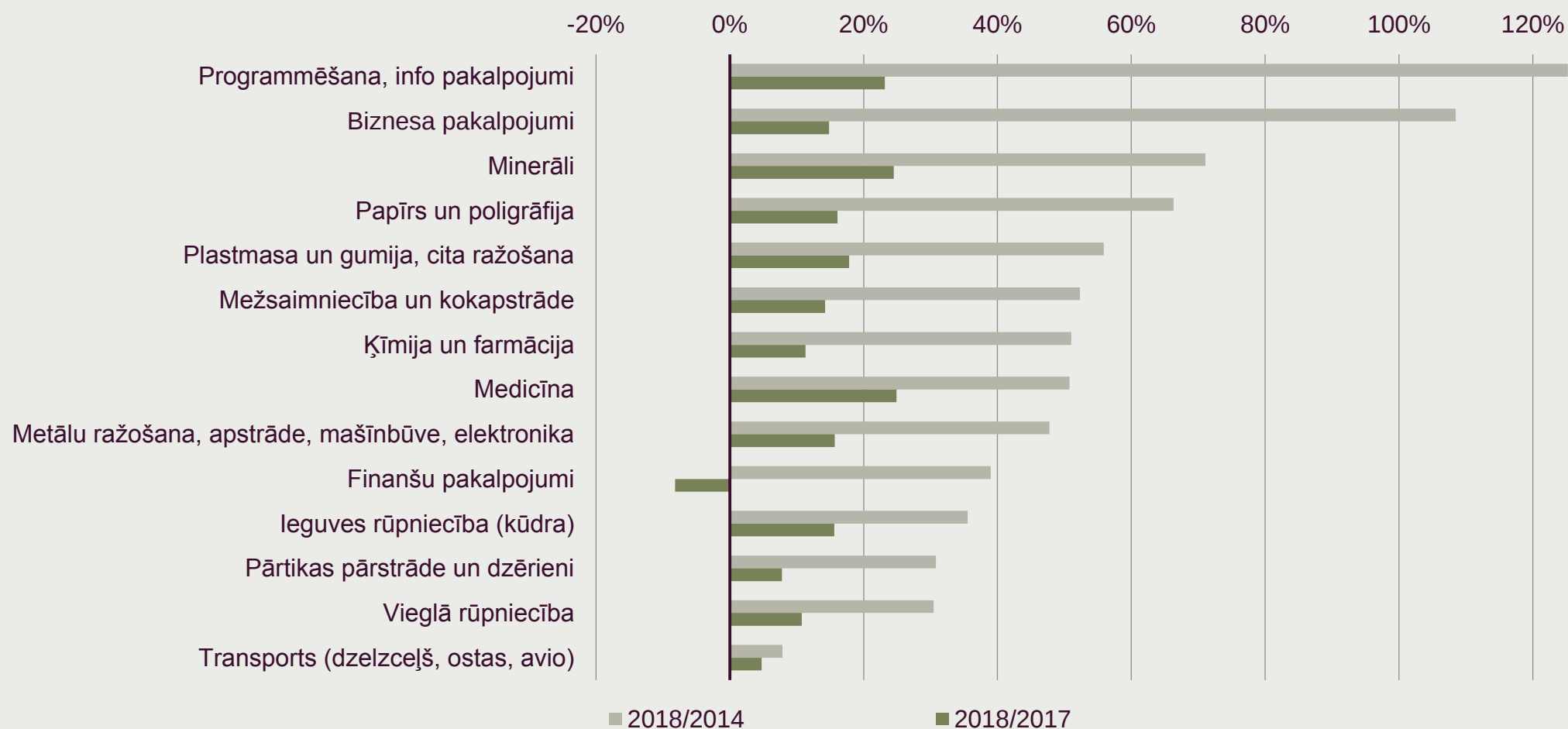

Piebildes par nozarēm

- Vērtējumi par lauksaimniecību galvenokārt ir balstīti uz lauksaimniecībā izmantojamās zemes (LIZ) apjomu. Nozarē ir daudz mazu uzņēmumi, dati par zemnieku saimniecību maksāto VSAOI apjomu nav pieejami. LIZ dati papildināti ar VSAOI datiem no apakšnozarēm (cūkkopība, putnkopība, dārzeņu audzēšana), kuru darbība ir saistīta ar nelielu LIZ patēriņu.
- Ieguves rūpniecības dati attiecas uz kūdras ieguvi, kas veido ~4/5 šīs nozares.
- Apmēram puse pārtikas pārstrādes tirgus ir Latvija. Taču no to pilsētu un novadu skatupunkta, kur tiek ražoti šie produkti, tas gandrīz pilnībā ir eksports, izņemot Rīgā esošos uzņēmumus.
- «Minerāli» ir nemetālisko minerālu ražošana – būvmateriāli un stikla šķiedra.
- Mašīnbūve šeit ietver arī elektroniku, ja vien tā nav norādīta atsevišķi
- Papīra ražošana un poligrāfija, plastmasas un gumijas izstrādājumu ražošana dažos grafikos ir rādītas atsevišķi, dažos pārskatāmībai apvienota ar nozari «cita ražošana».
- Biznesa pakalpojumi ietver ļoti plašu uzņēmumu klāstu – dalīto pakalpojumu centri, zvanu centri, arhitektūras, zinātniskie, tehniskie, reklāmas un komunikācijas pakalpojumi u.c. Nozare aptver ļoti daudz uzņēmumu, kas darbojas gan iekšējā, gan ārējā tirgū. Šeit ir atspoguļots relatīvi neliels skaits pārsvarā lielu uzņēmumu, kuri ir izteikti orientēti uz eksportu.
- Dati par medicīnu aptver valsts un pašvaldību slimnīcas. Tās šeit ir ietvertas, jo lielu daļu to izmaksu galvenokārt sedz centrālā valdība, līdz ar to šie pakalpojumi sniedzēji nodrošina ievērojamu ienākumu plūsmu pilsētām un novadiem.

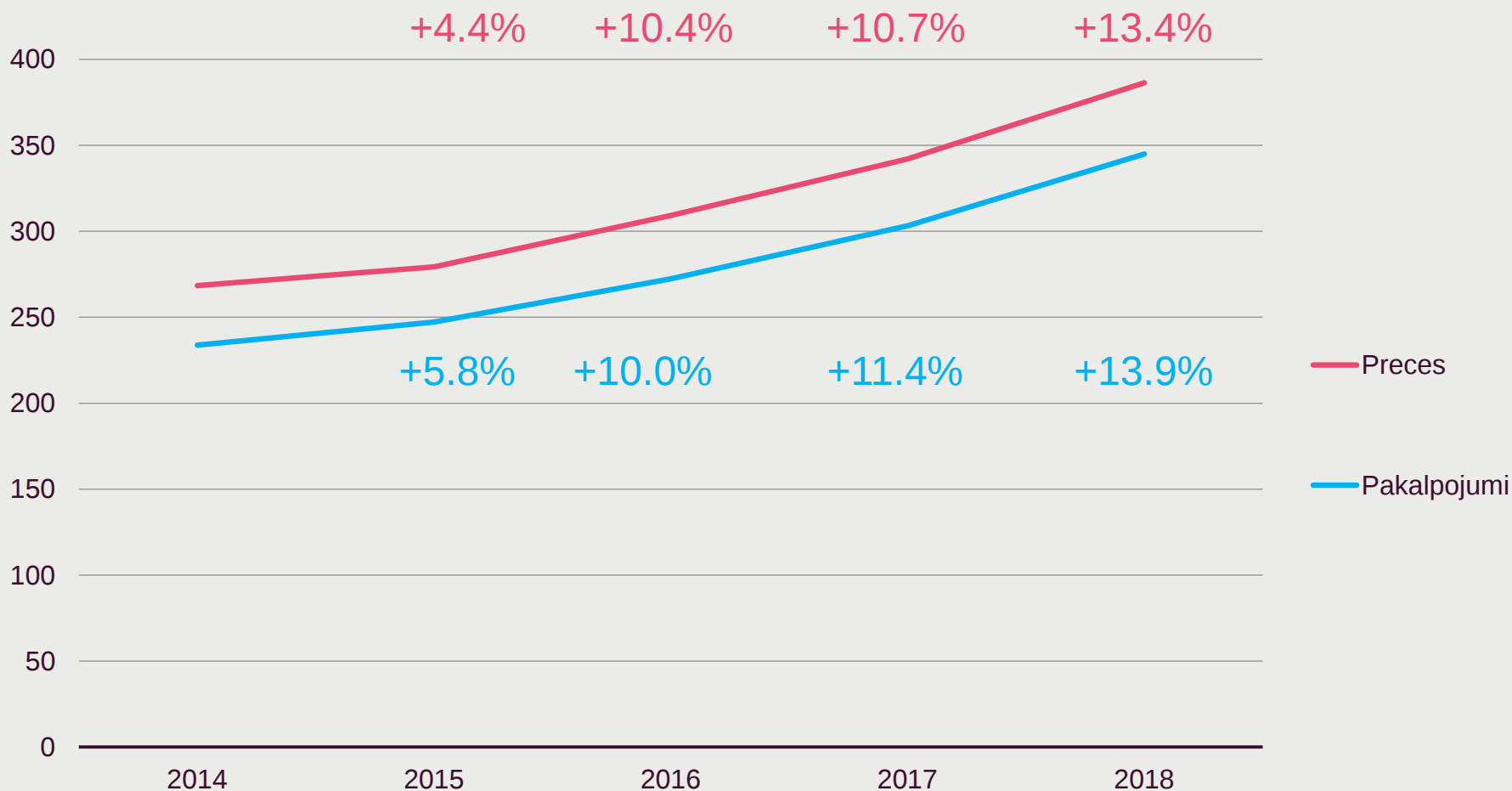
Eksporta nozaru attīstības tempi ir ļoti atšķirīgi

Eksporta nozaru VSAOI izmaiņas nozarēs piecu un viena gada laikā, %

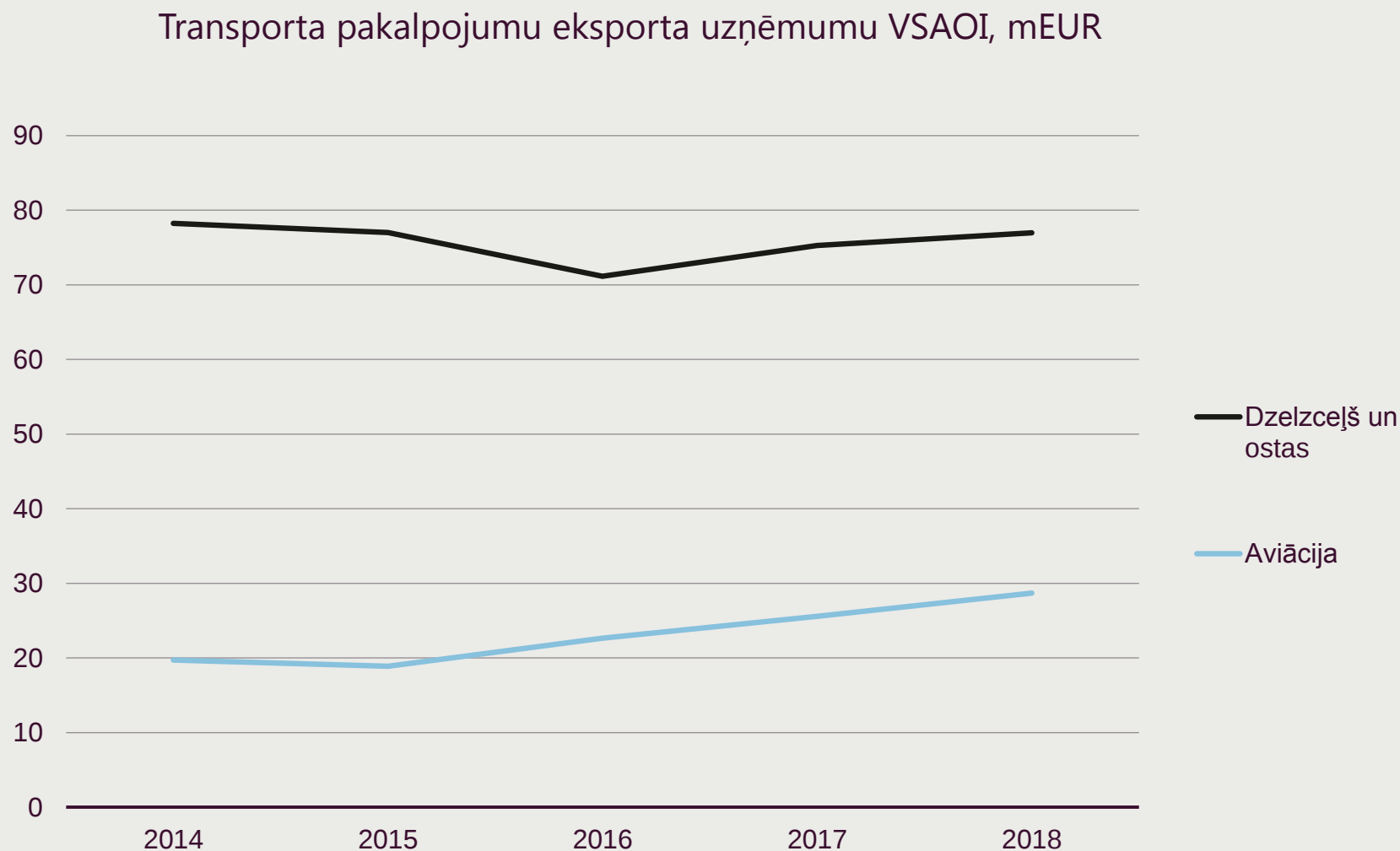

Preču un pakalpojumu nozaru attīstība ir līdzīga

Pētījumā aptvertu preču un pakalpojumu uzņēmumu izmaksāto VSAOI summas, mEUR un izmaiņas

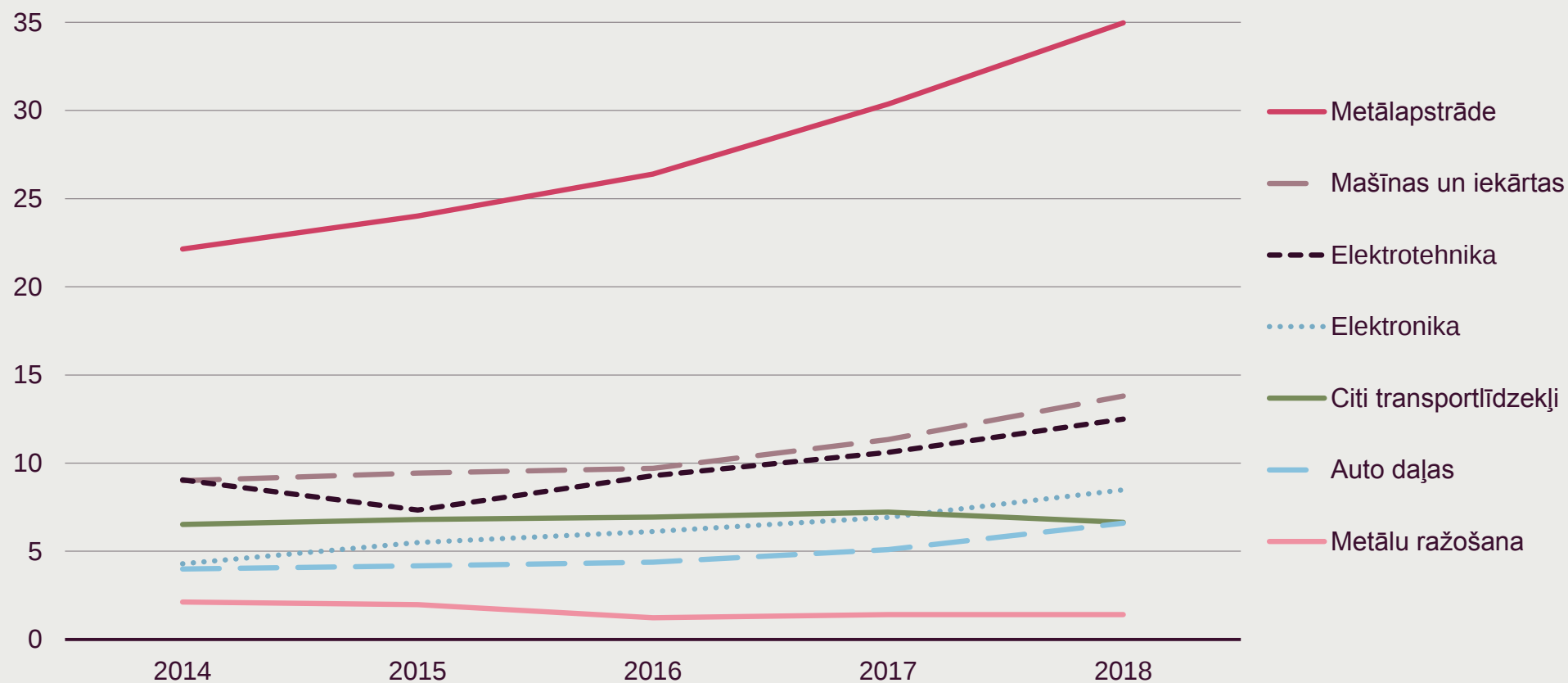

Piemērs nozares struktūras maiņai – «jaunais» un «vecais» tranzīts

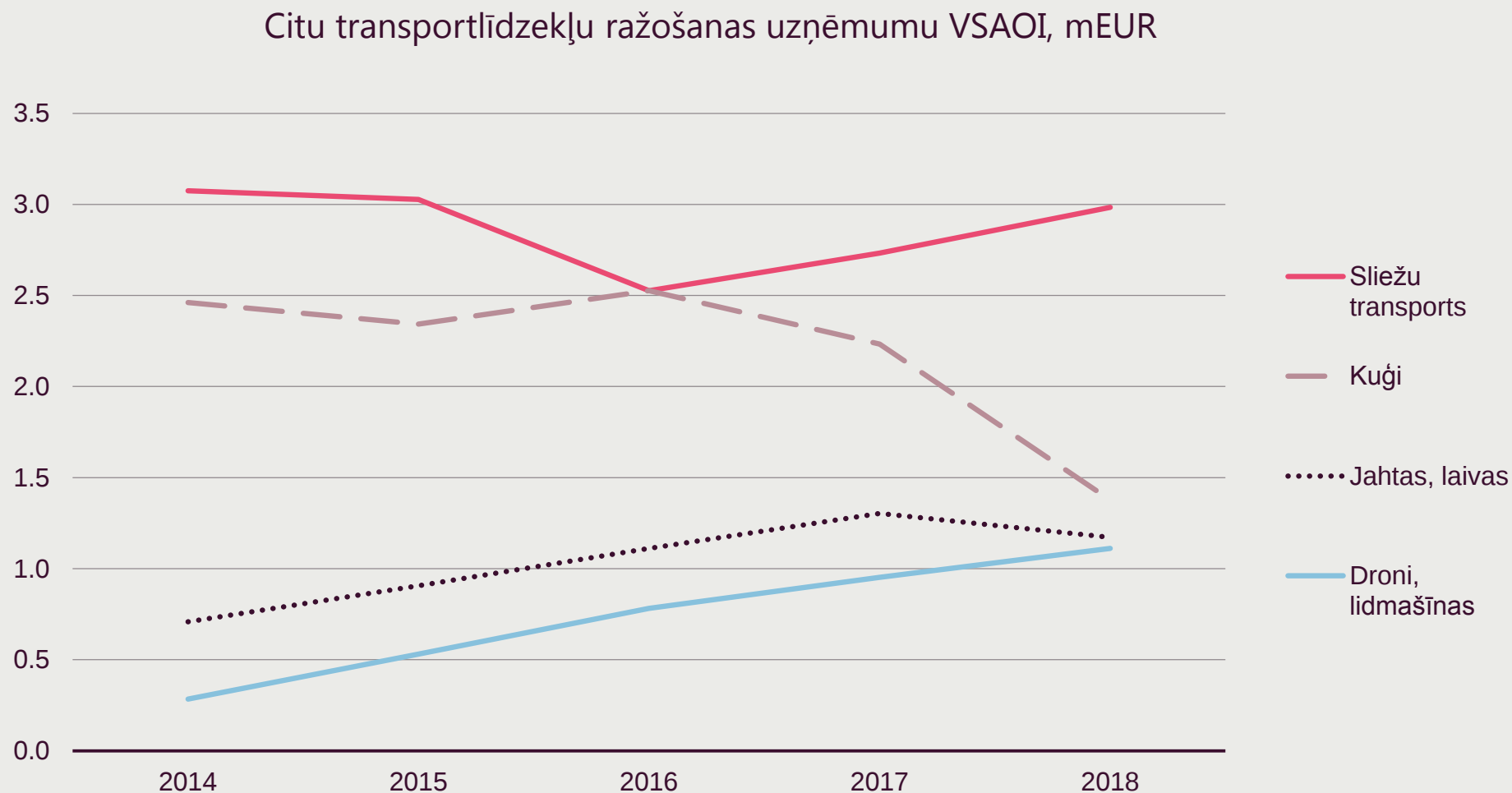

Metālu ražošanas ķezas nav traucējušas metālapstrādei un mašīnbūvei

Metālapstrādes, mašīnbūves un elektronikas uzņēmumu VSAOI, mEUR

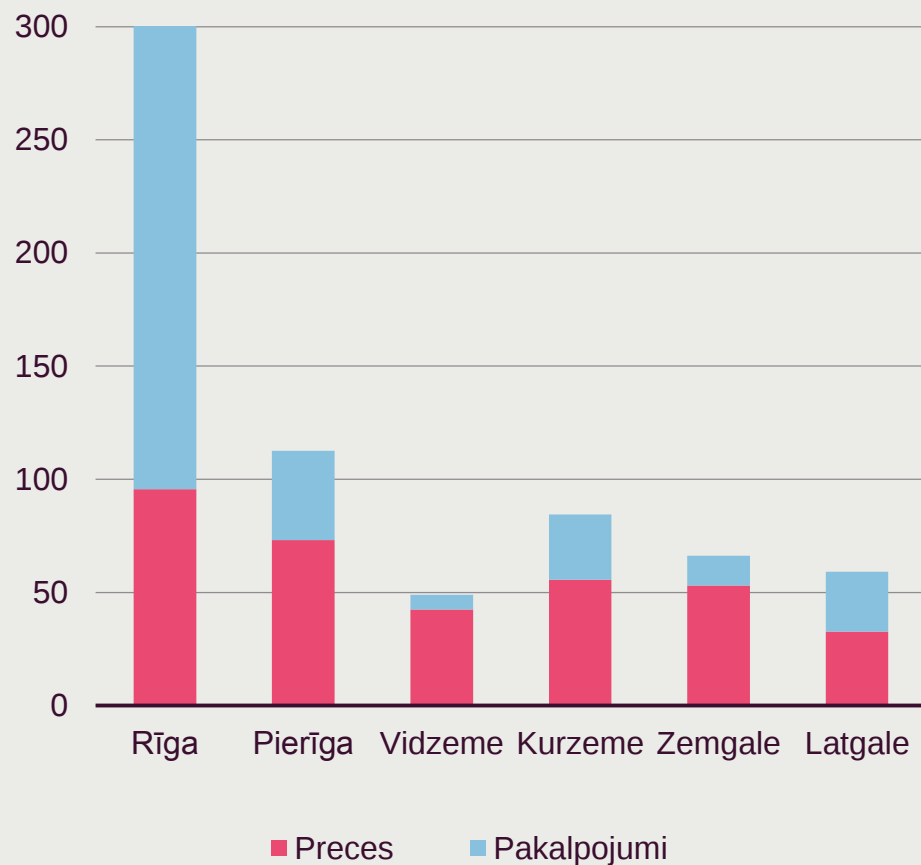

Reti kur jaunā un vecā atšķirīgie stāsti iezīmējas tik atšķirīgi kā nozarē C30 – citi transportlīdzekļi

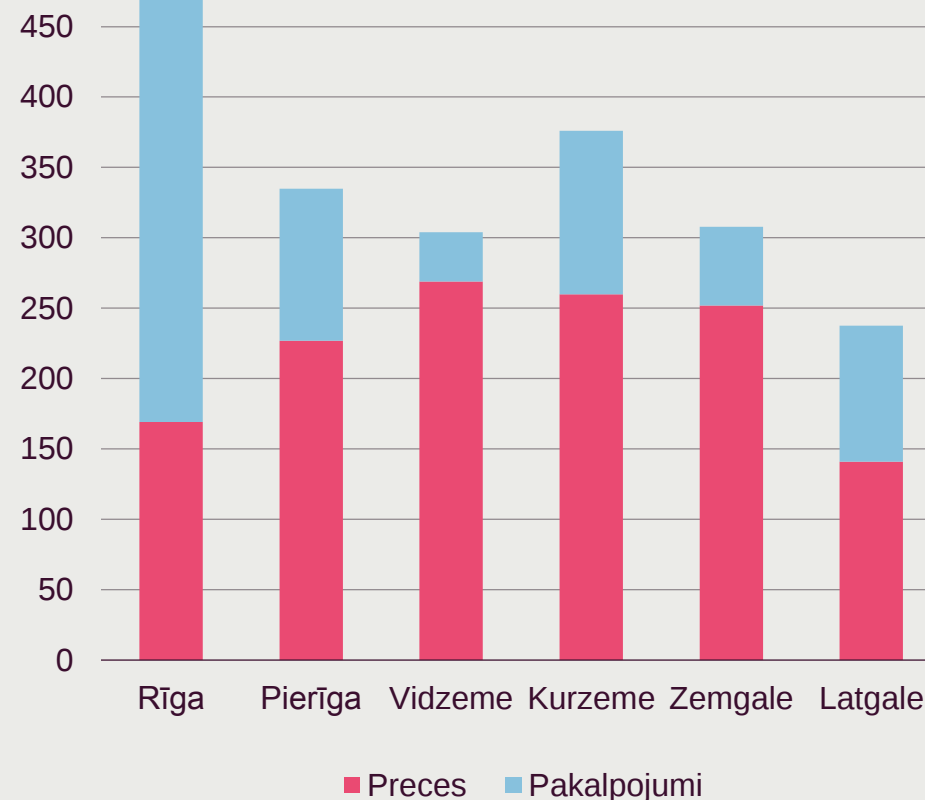

Nozaru VSAOI maksājumi reģionos – kopā un uz iedzīvotāju

Reģionu eksporta uzņēmumu samaksātās
VSAOI 2018. gadā, miljoni EUR

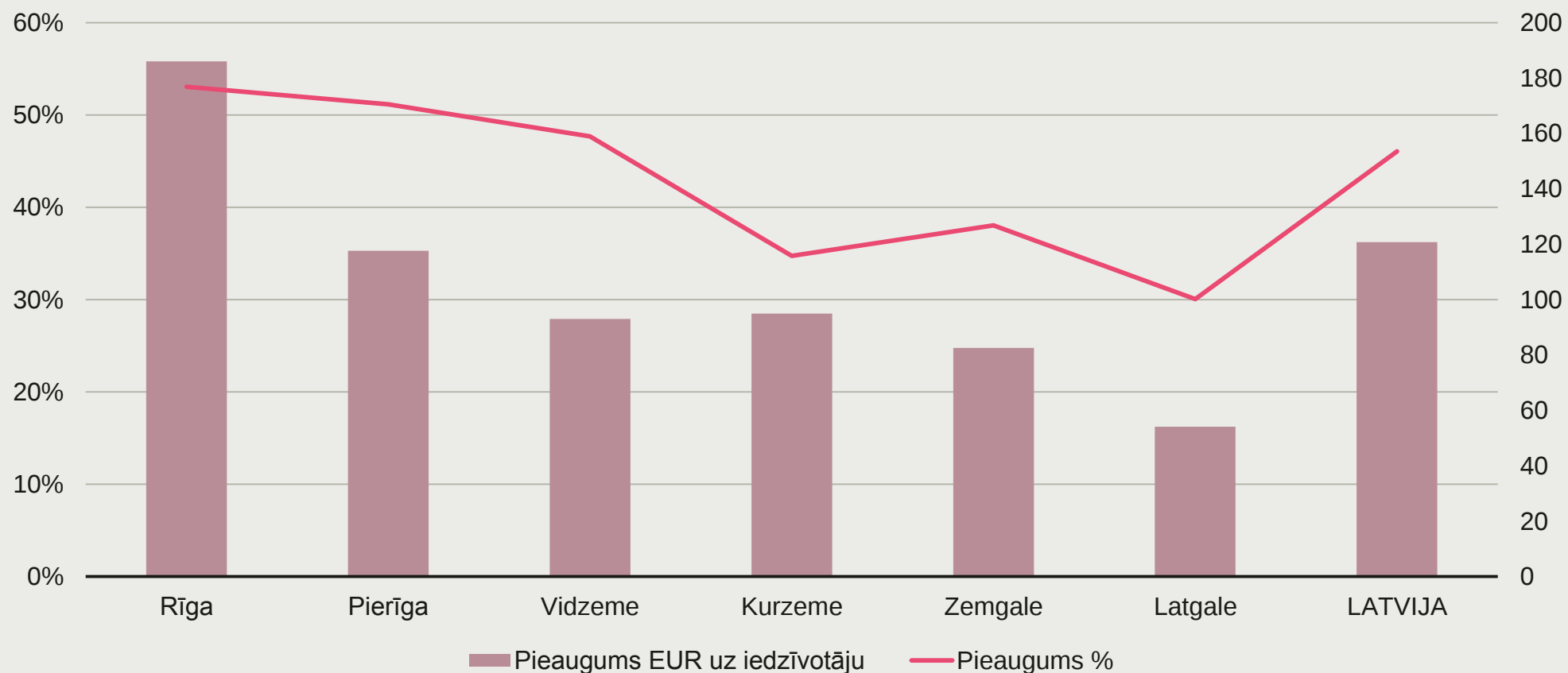

Reģionu eksporta uzņēmumu samaksātās
VSAOI 2018. gadā, EUR uz iedzīvotāju

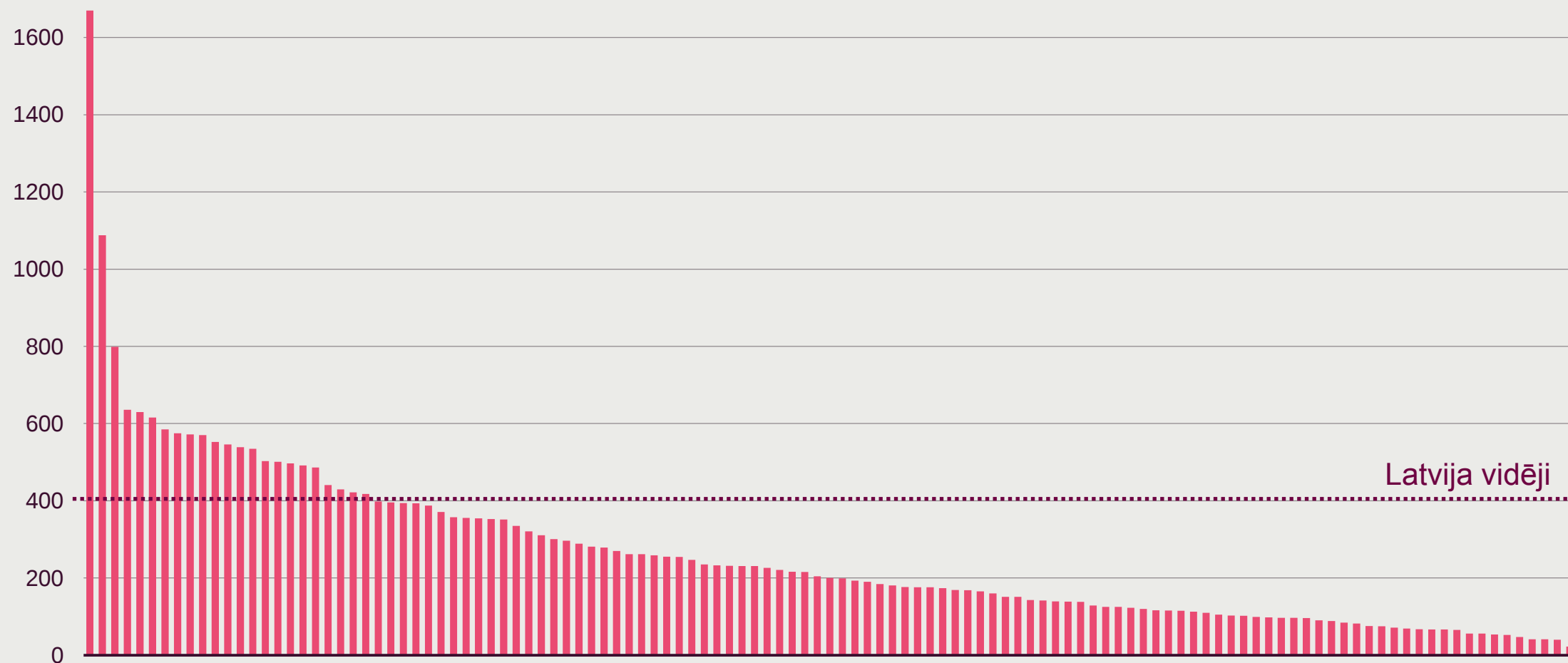
Starpība starp Rīgu un pārējo Latviju aug

Reģionu eksporta uzņēmumu samaksāto VSAOI pieaugums % (kreisā ass)
un pieaugums EUR uz iedzīvotāju (labā ass) 2014-2018. gadā

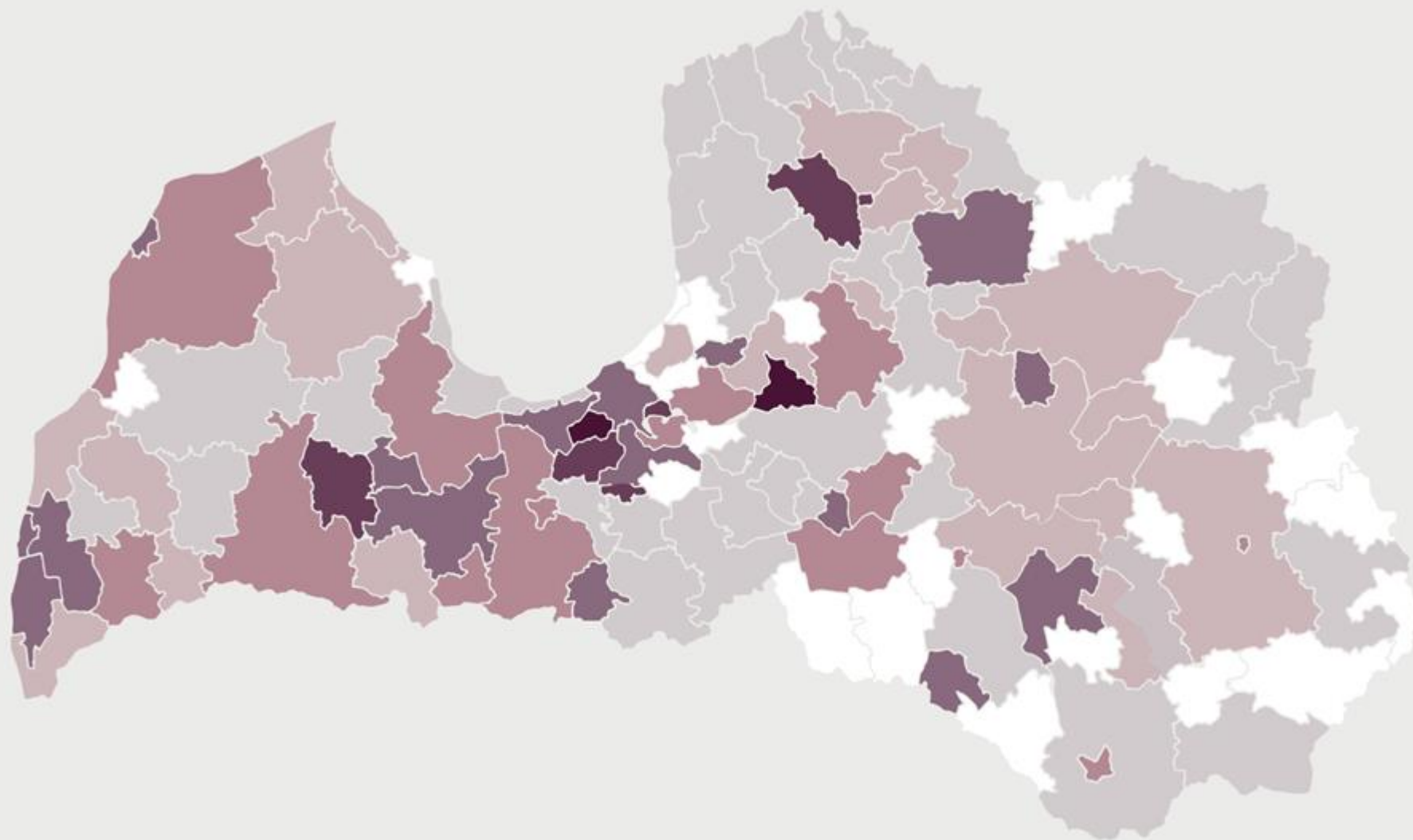

Novados eksporta ienākumu atšķirības mērāmas desmitos reižu

Eksporta nozaru VSAOI uz iedzīvotāju 2017.gadā visās pilsētās un novados, EUR

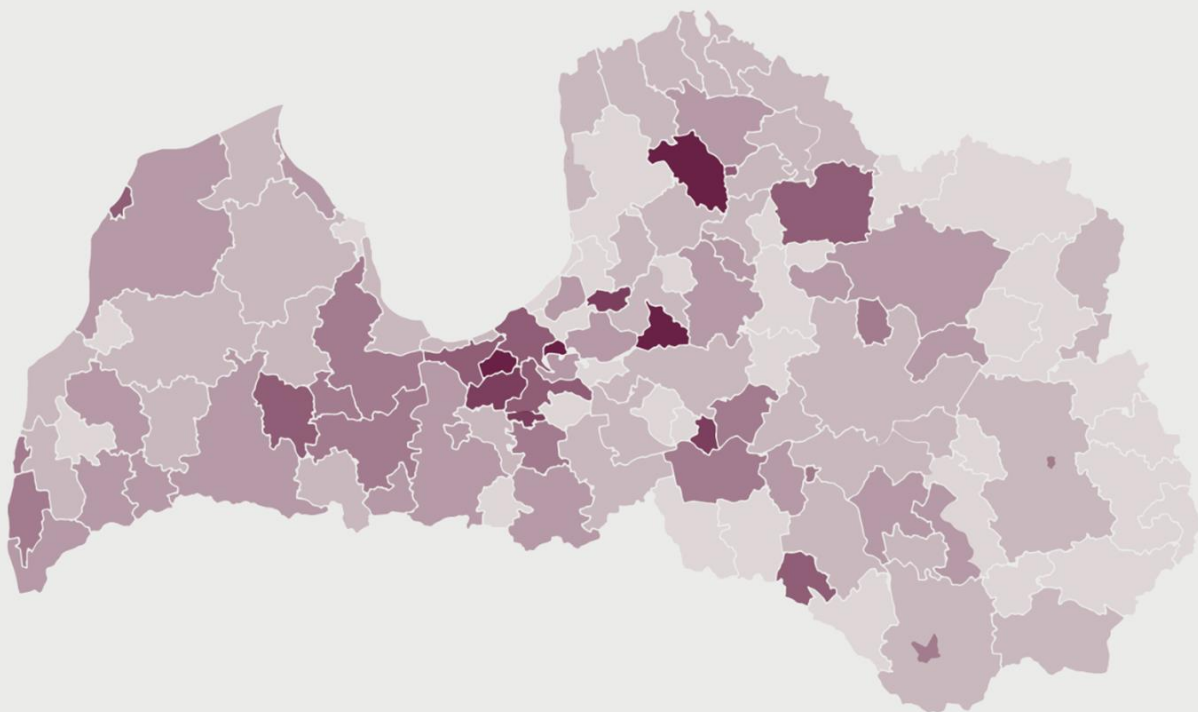

Šādi tas izskatās uz kartes

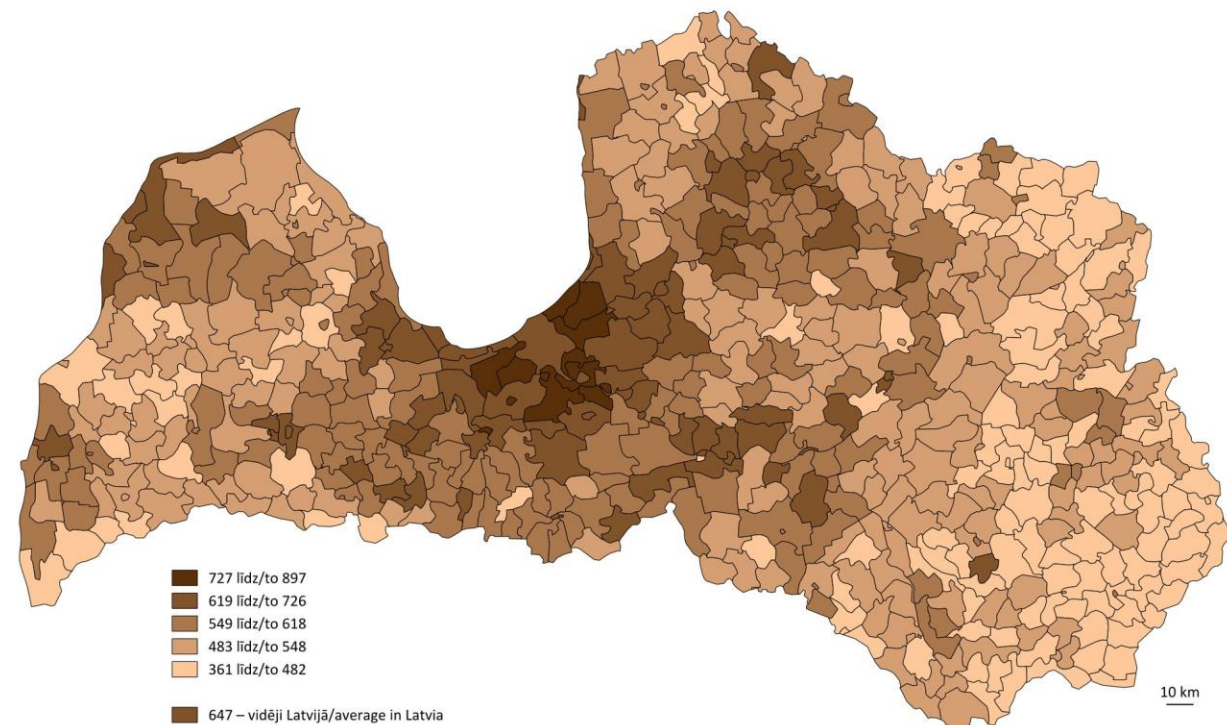
Eksporta aktivitāte un algas mediāna

2017. gada pilsētu un novadu eksporta aktivitātes karte un mediānas algu līmenis pilsētās un pagastos

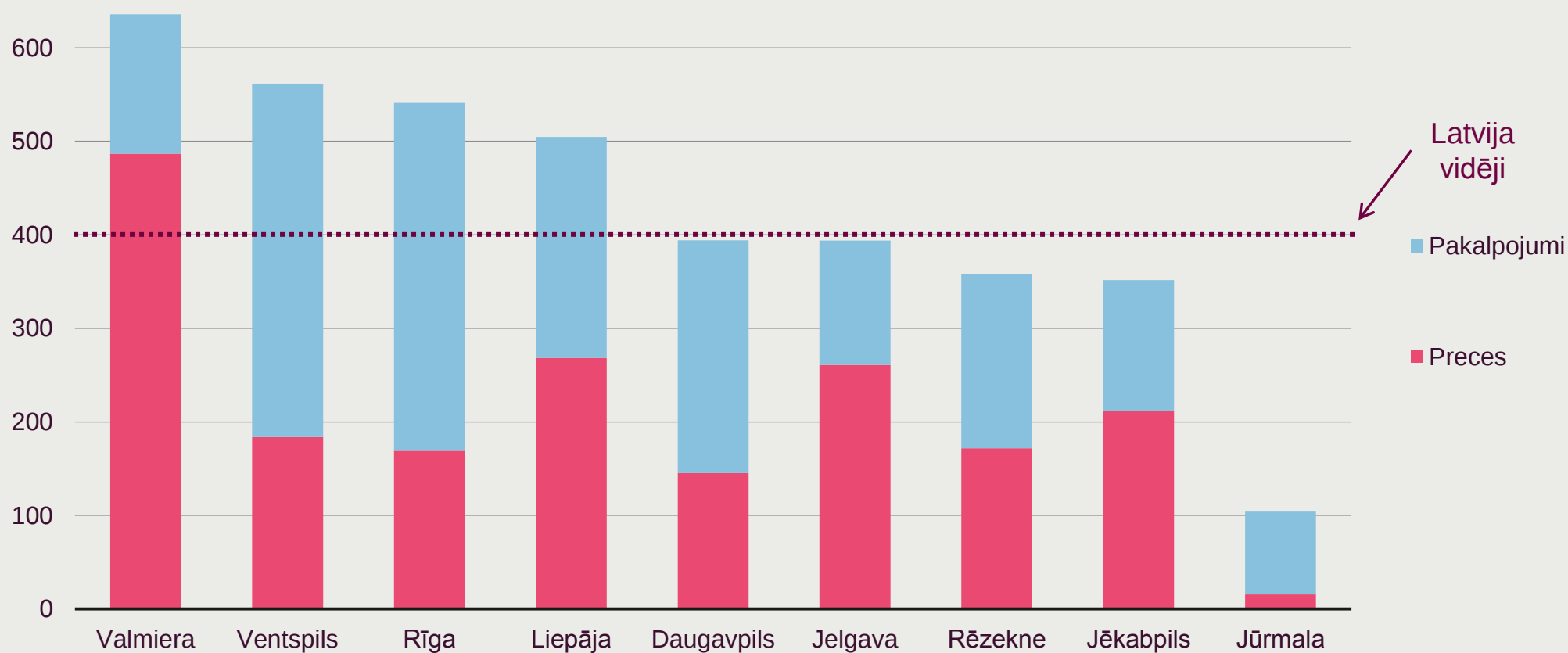
Darba ņēmēju mēneša vidējo bruto darba ienākumu mediāna 2017. gadā
Median of average monthly gross earnings in 2017

Eiro; darba ņēmēji ietverti teritoriālajā vienībā pēc faktiskās dzīvesvietas, mēneša vidējie ienākumi vismaz 49 eiro;
Valsts ieņēmumu dienesta dati un darba devēju ziņojumi par darba ņēmējiem un to ienākumiem
Euros; employees are included in the territorial unit based on the actual residence, the average monthly earnings constitute at least 49 euros;
data of the State Revenue Service and employer's reports on employees and their earnings

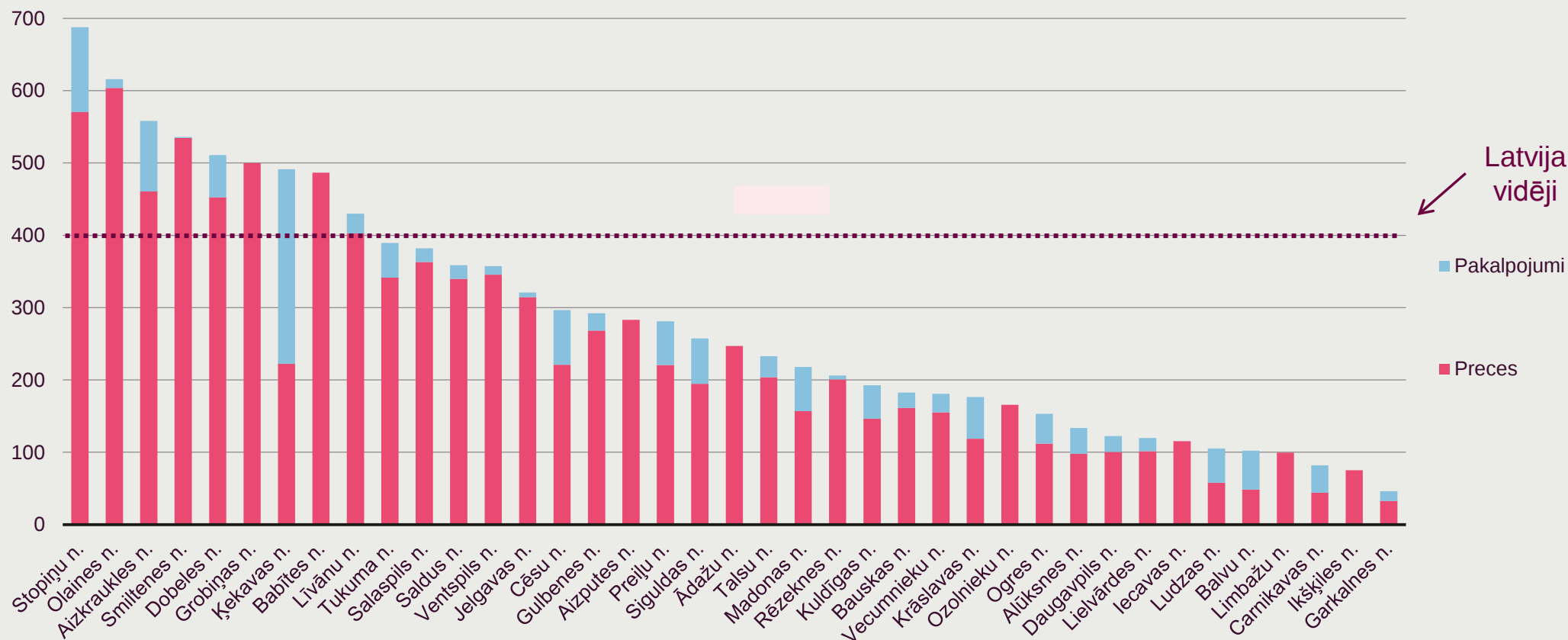
Gandrīz visas lielās pilsētas ir vismaz tuvu Latvijas vidējam

Eksporta nozaru VSAOI uz iedzīvotāju 2018. gadā lielajās pilsētās, EUR

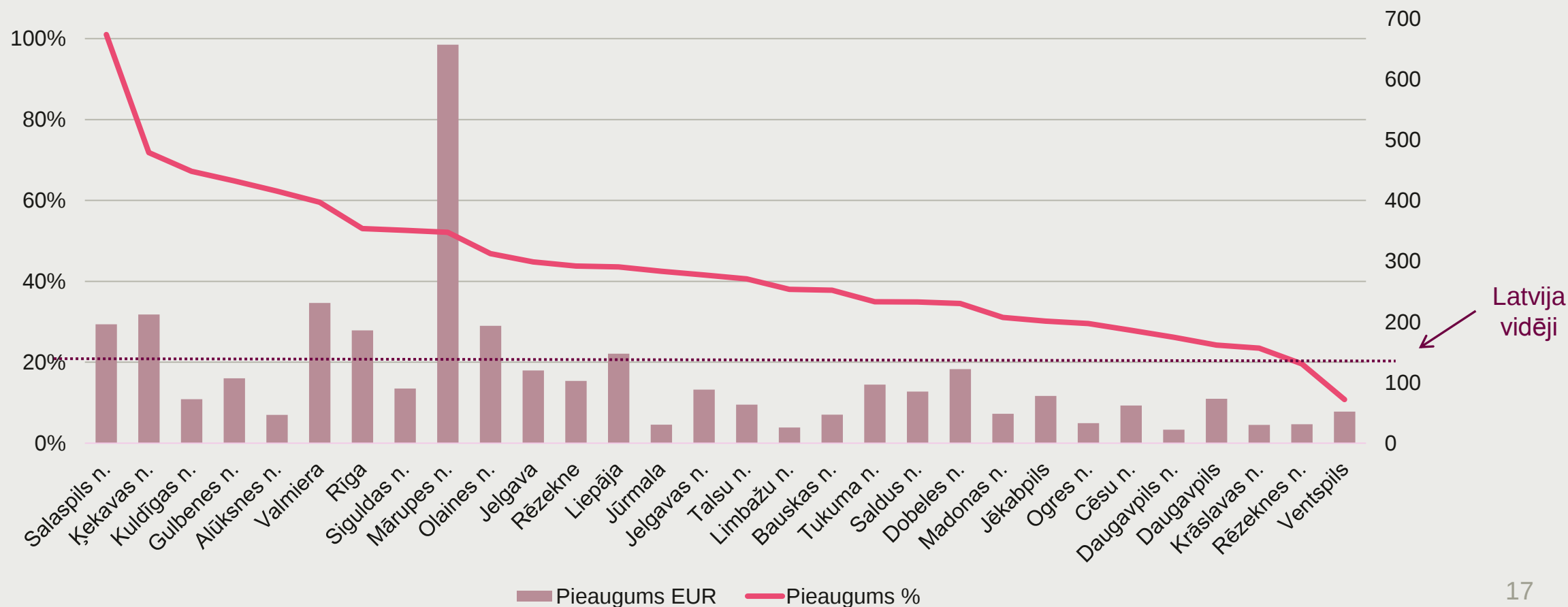
Ir novadi, kuros zāgē, urbj un slīpē.
Ir novadi, kuros dzīvo un atpūšas.

Eksporta nozaru VSAOI uz iedzīvotāju 2018. gadā 30 lielākajos novados, izņemot Mārupi, EUR

Ir ātri un ir lēni novadi un pilsētas

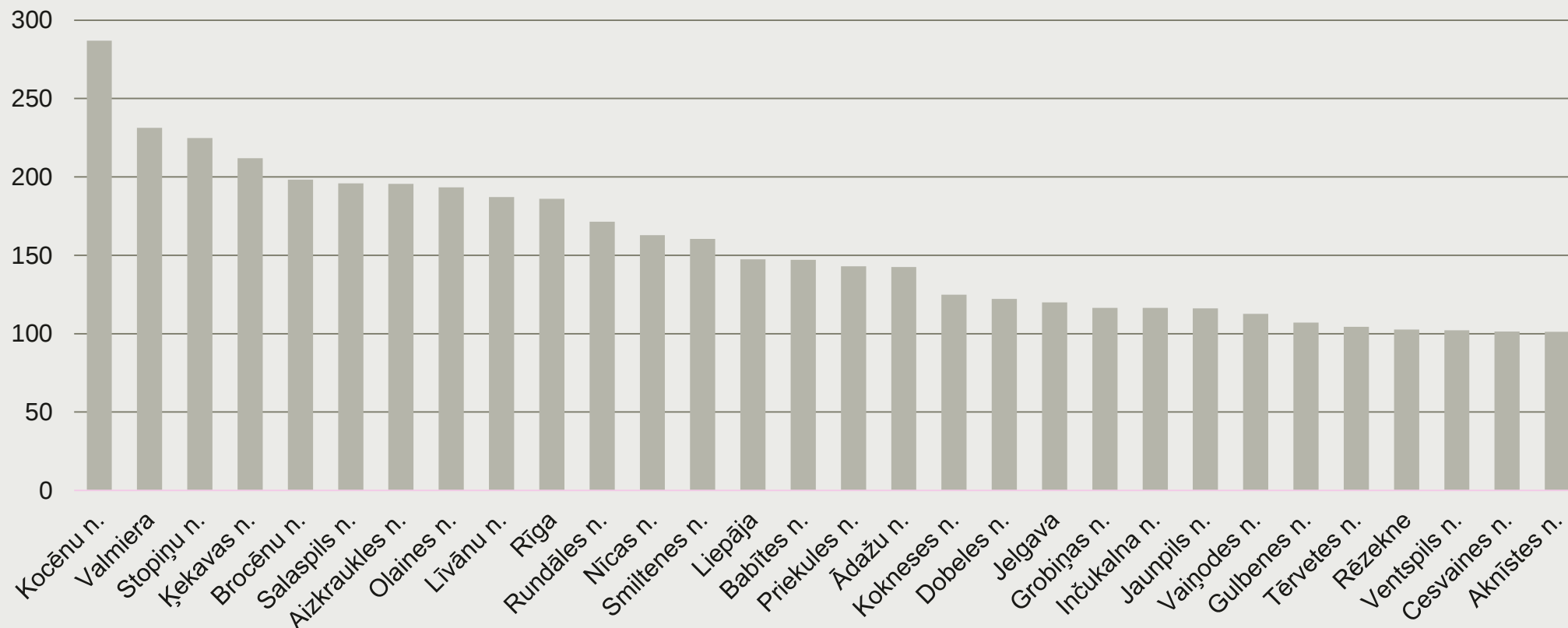
30 lielākās pašvaldības pēc iedzīvotāju skaita,
ienākumu pieaugums % un EUR uz iedzīvotāju 2014. - 2018. gadā

Stiprajiem ir vieglāk ātri augt

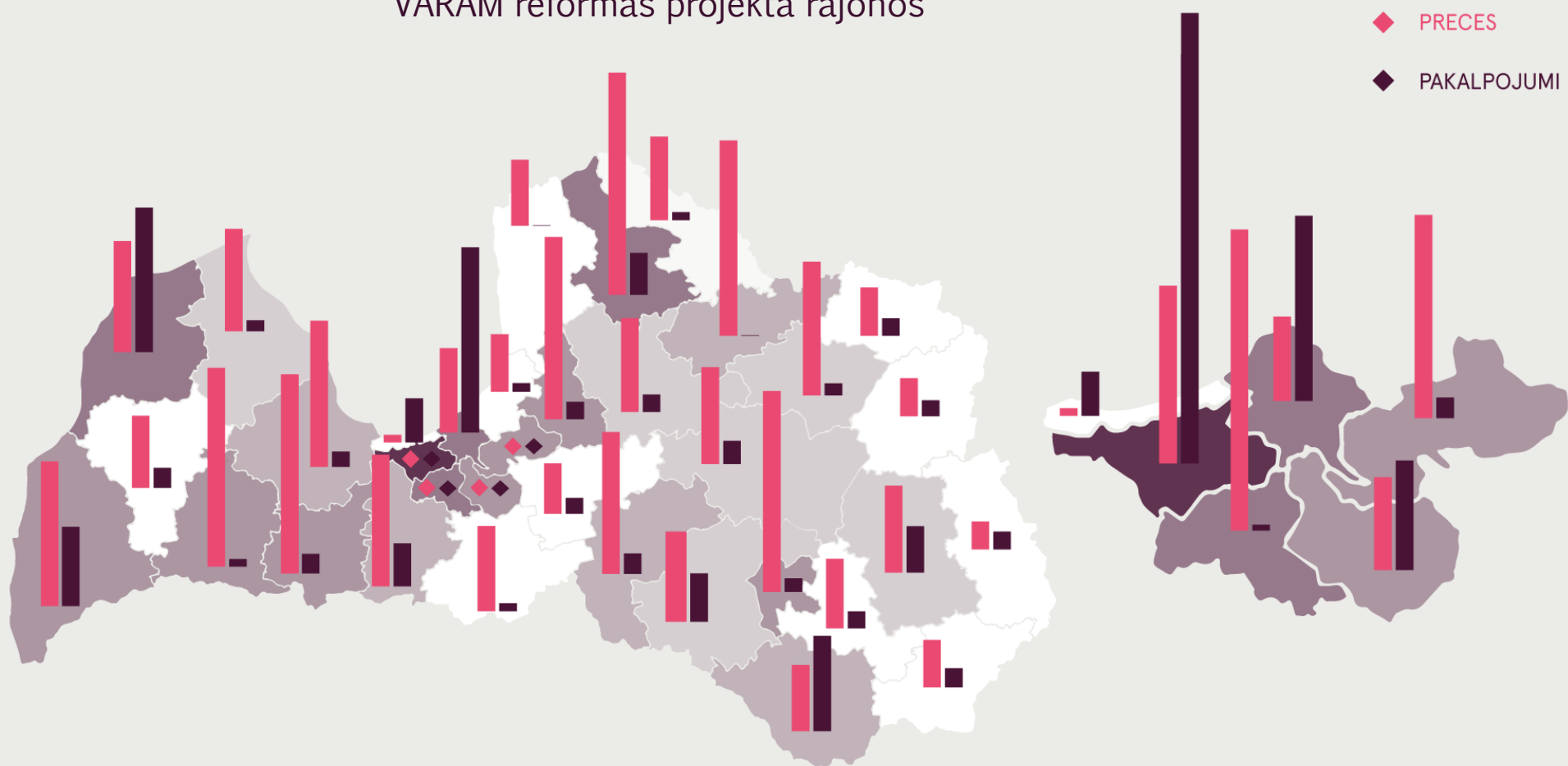
Eksporta uzņēmumu samaksāto VSAOI uz vienu iedzīvotāju pieaugums 2014. -2018. gadā
30 straujāk augošajās pašvaldībās, izņemot Mālpils un Mārupes novadu, EUR

Mālpils: +746
Mārupe: +657

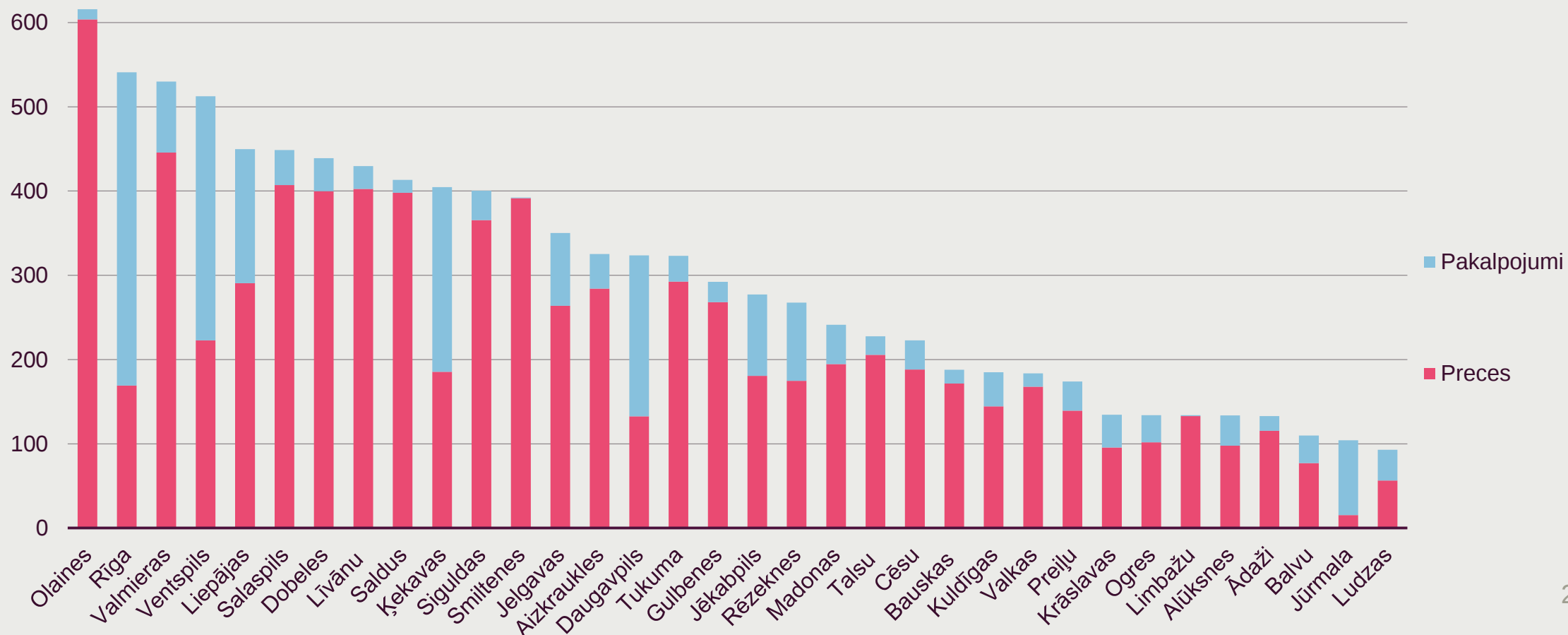
Dalīsim Latviju šādi?

Eksporta nozaru VSAOI uz iedzīvotāju 2018.gadā
VARAM reformas projekta rajonos

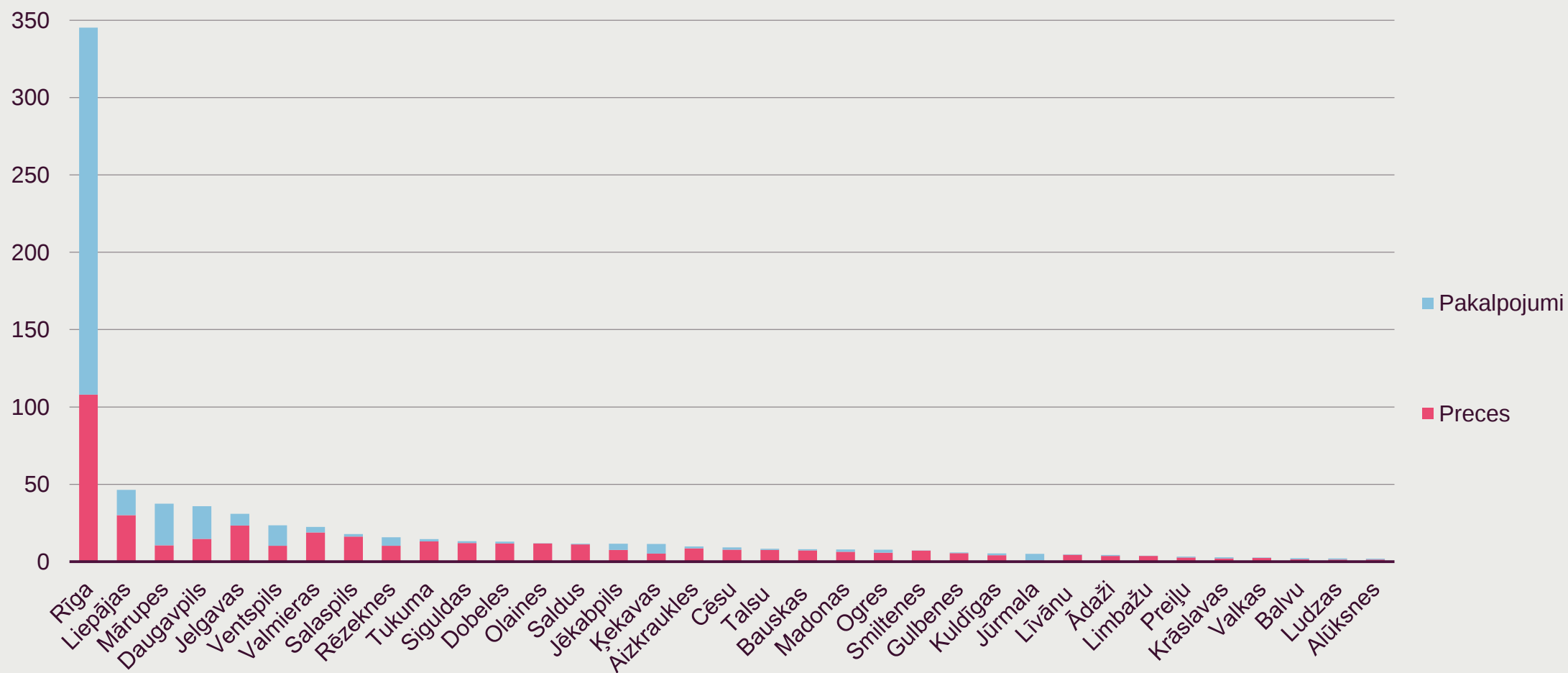
Kontrasti joprojām būs ļoti lieli

Eksporta uzņēmumu VSAOI uz iedzīvotāju 2018.gadā VARAM reformas projekta rajonos, izņemot Mārupi, EUR

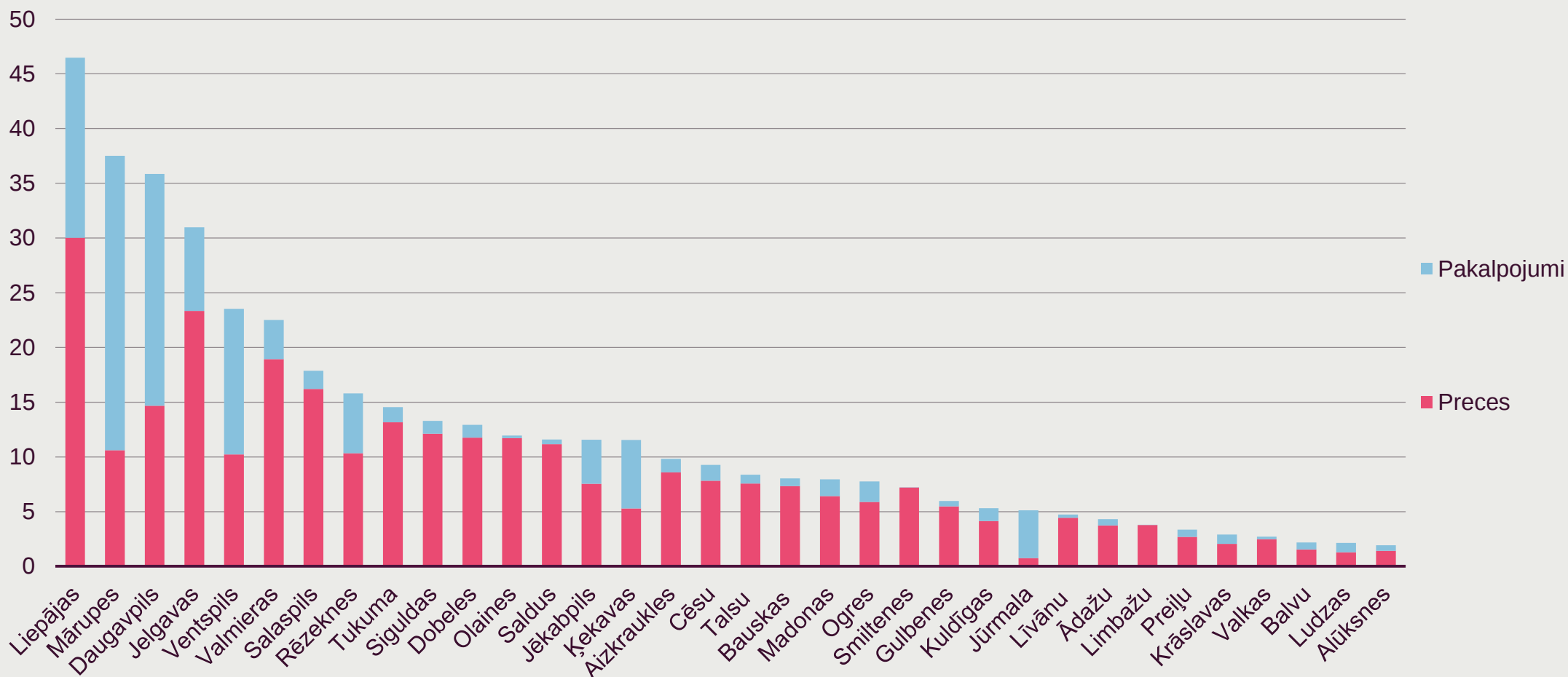
Šādi izskatītos jauno teritoriju kopējā eksporta jauda

Eksporta uzņēmumu VSAOI summa 2018. gadā VARAM reformas projekta rajonos, mEUR

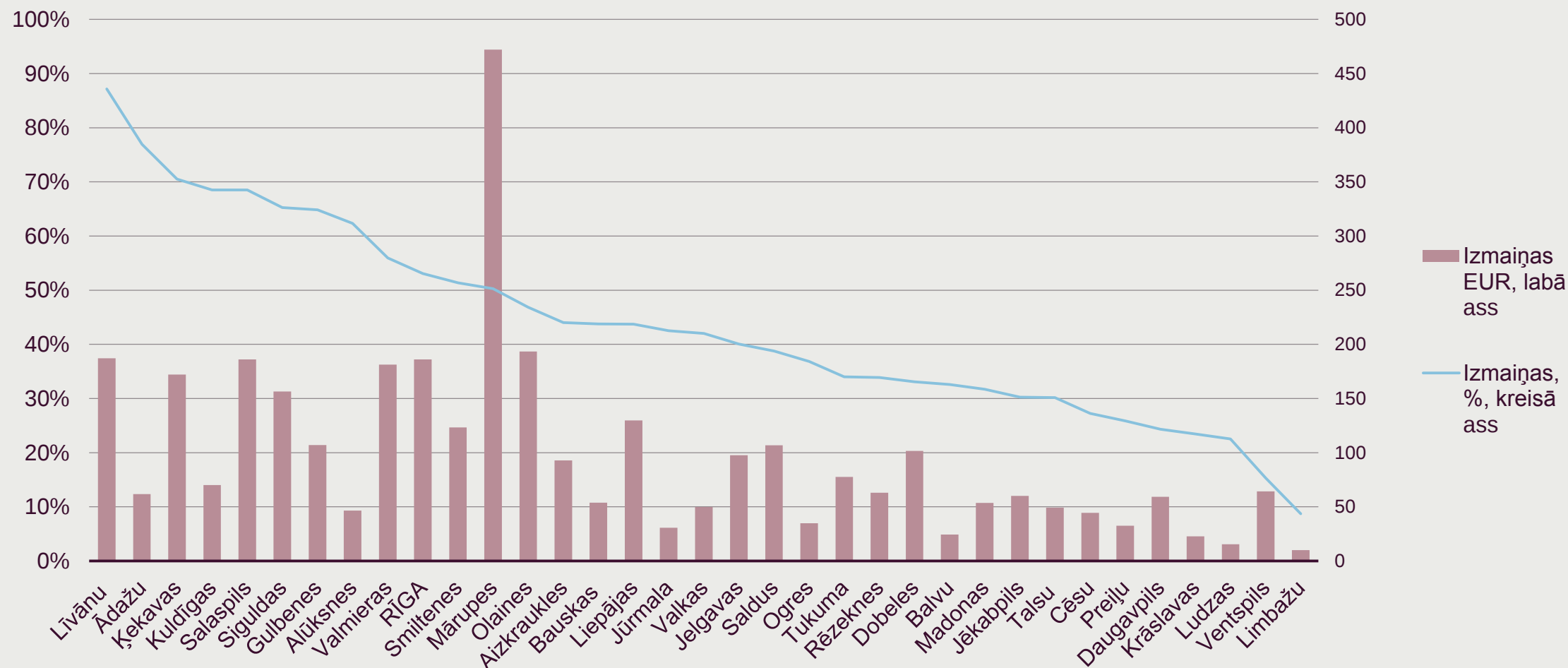
Tas pats, tikai bez Rīgas

Eksporta uzņēmumu VSAOI summa 2018. gadā VARAM reformas projekta rajonos, atskaitot Rīgu, mEUR

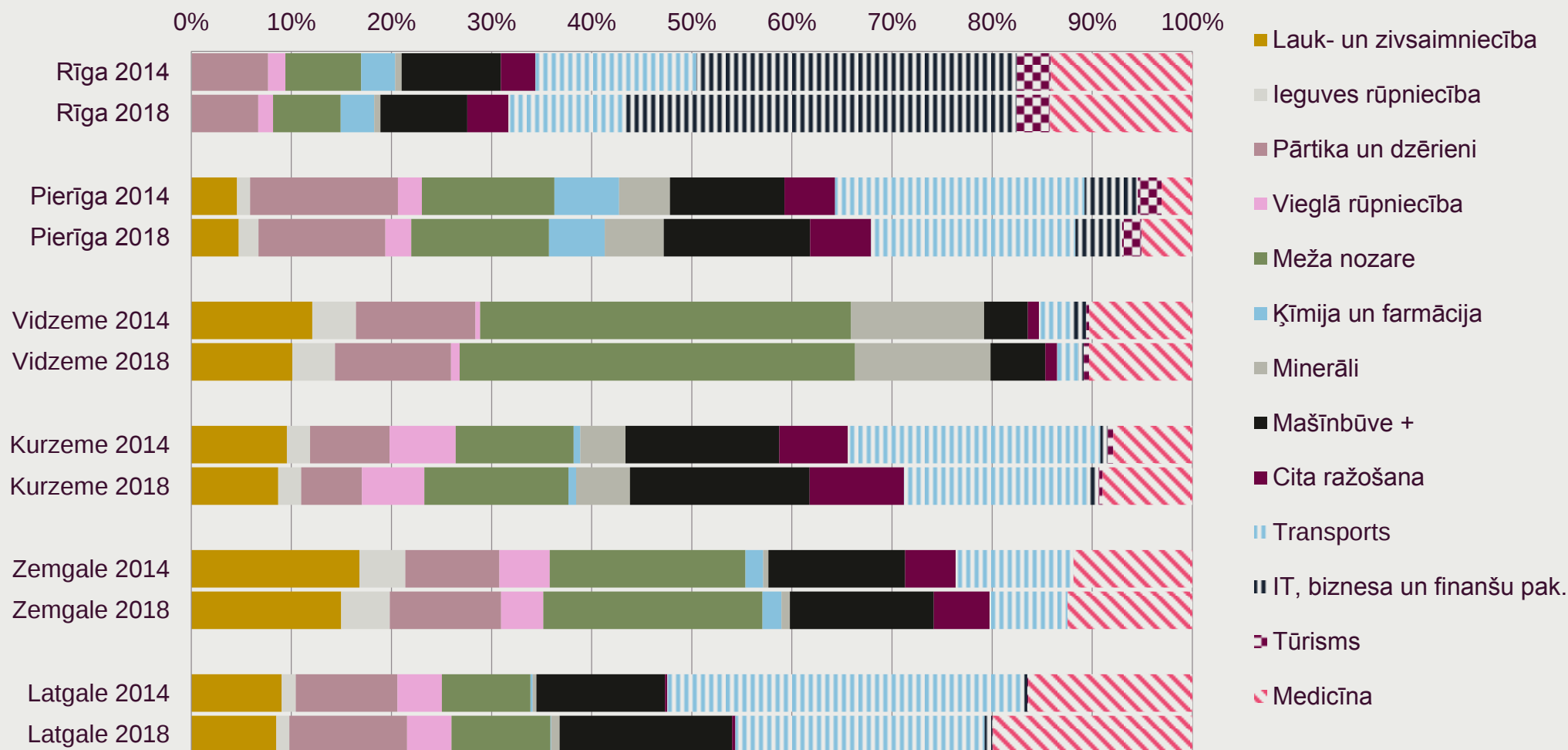
Topošo rajonu eksporta dinamika piecos gados

Eksporta ieņēmumu izmaiņas 2014.-2018. gadā % un EUR

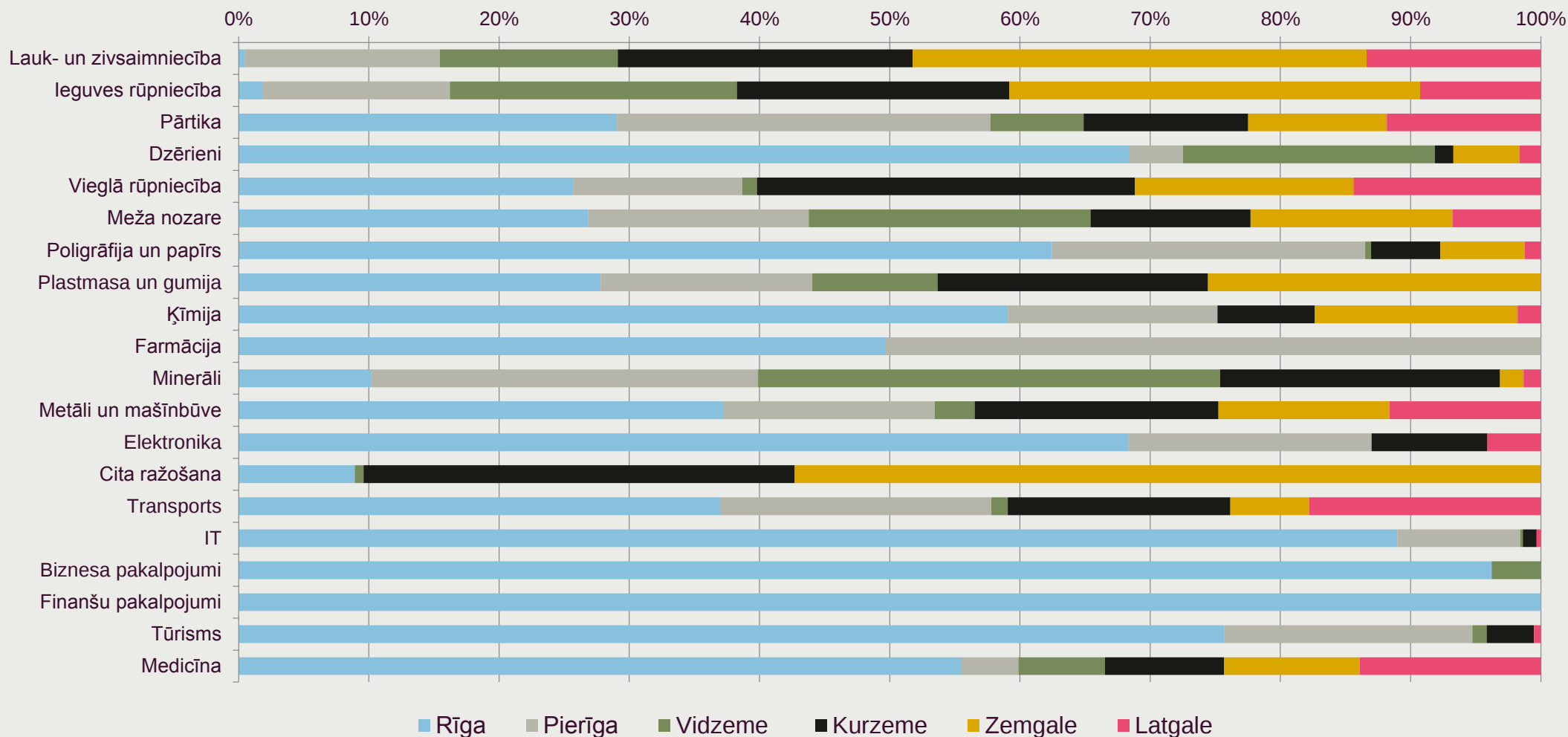
Atšķiras ne tikai eksporta lielums, bet arī saturs

Eksporta nozaru struktūra reģionos 2018 un 2014

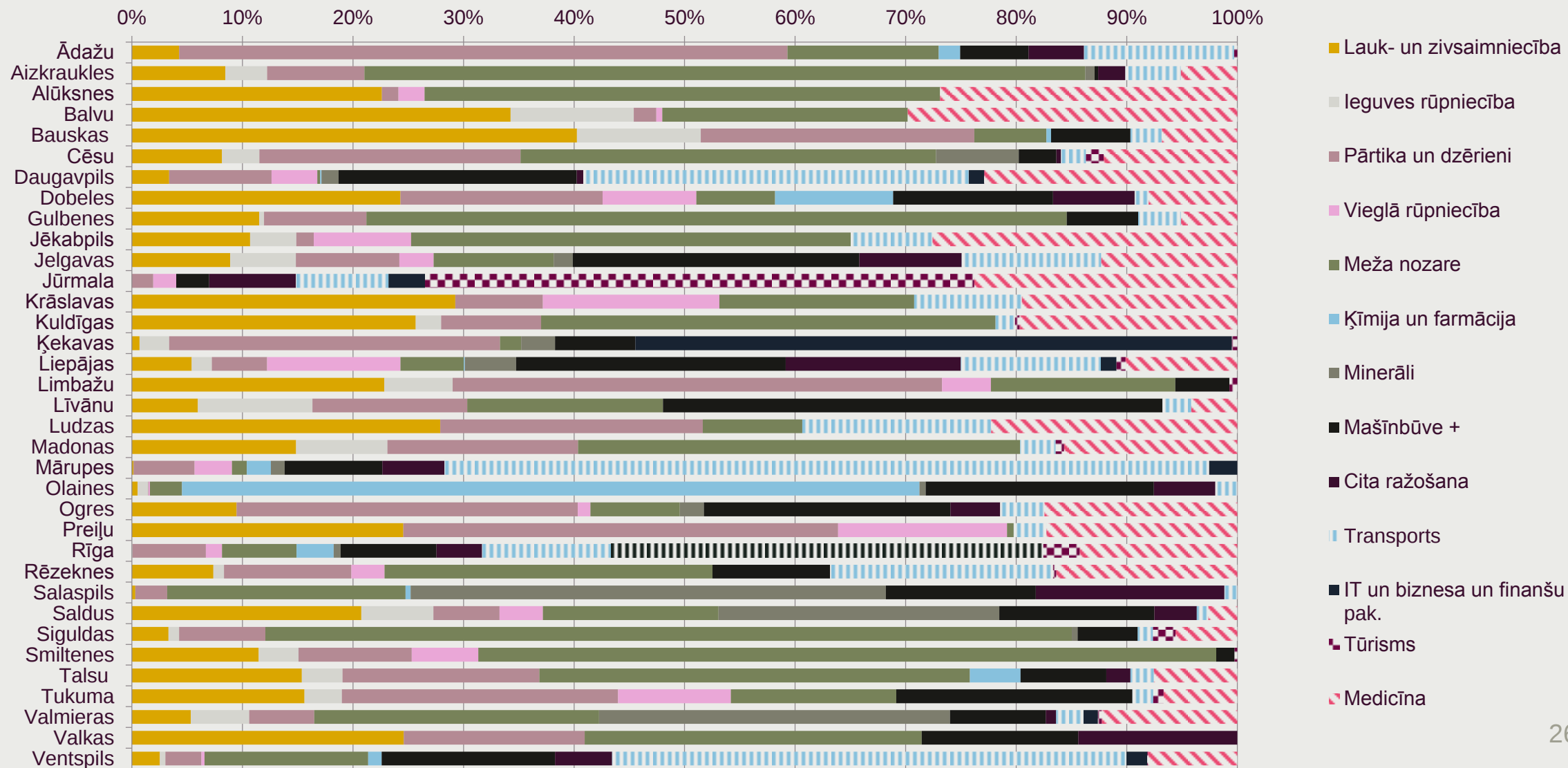
Paskatīsimies no otras puses – kāda ir reģionu daļa nozarēs?

Reģionu daļa nozarēs, %

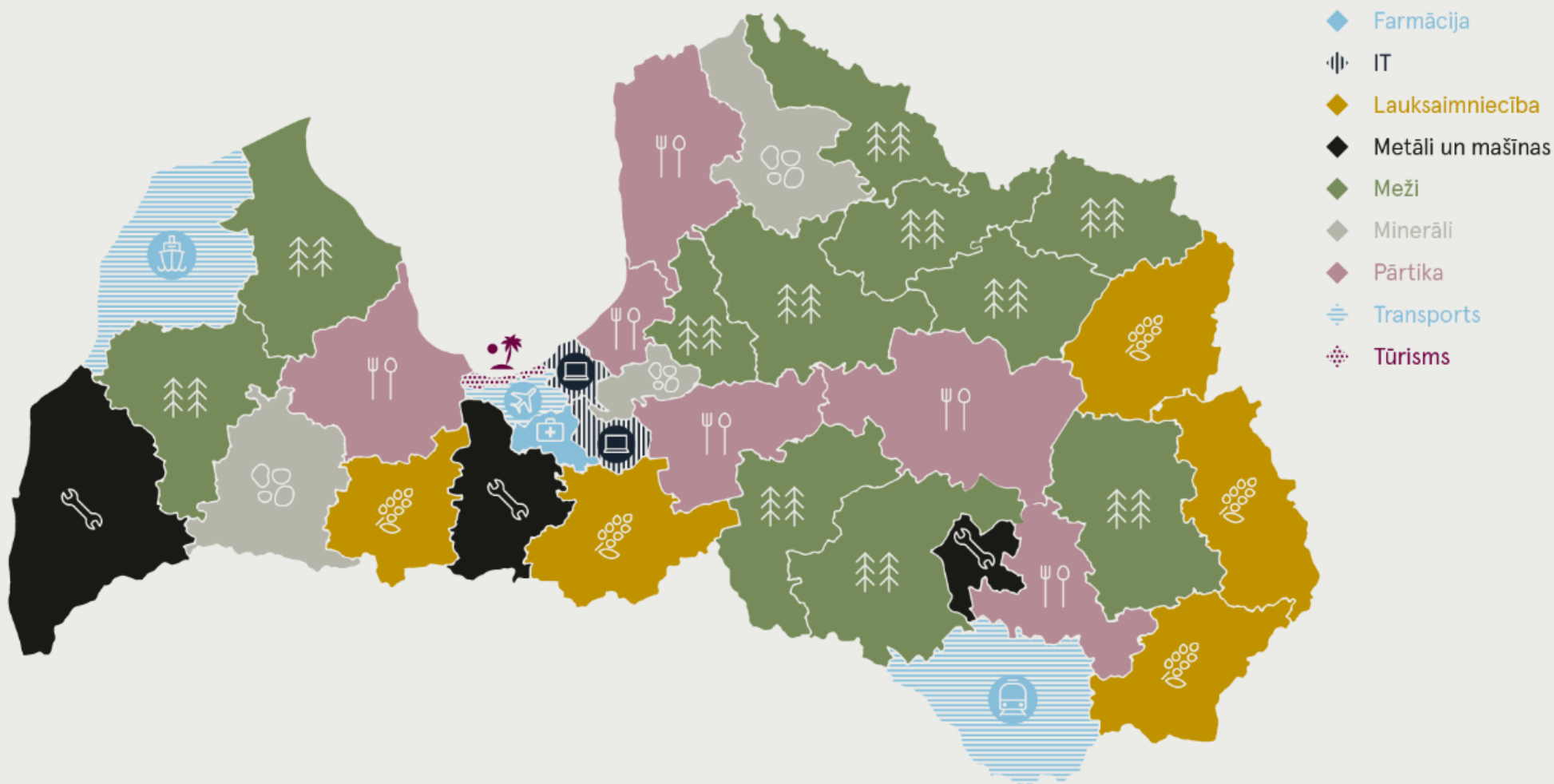
Eksporta struktūra jaunajos rajonos

Eksporta nozaru struktūra, % 2018. gada summas

Ir lauku, mežu un dzelžu rajoni

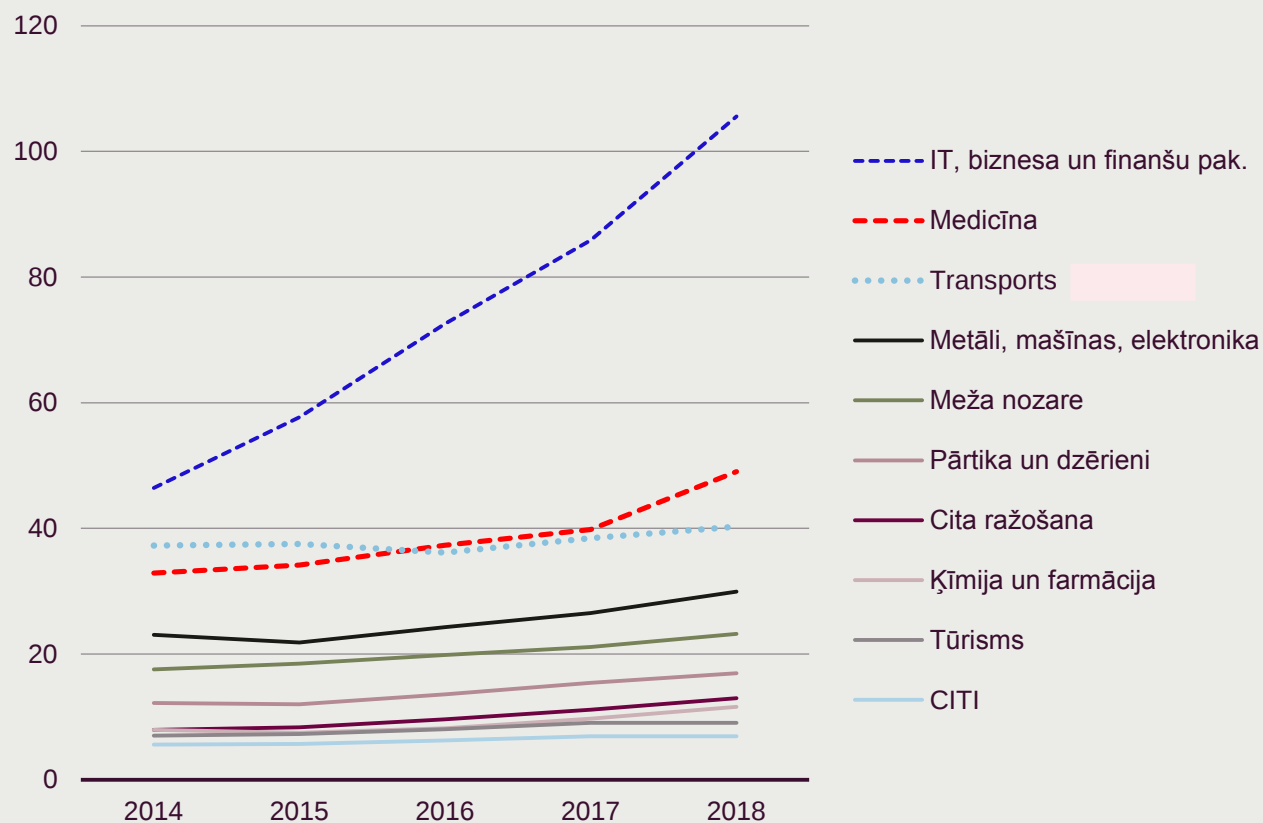
Vadošās eksporta nozares VARAM reformas piedāvājuma rajonos

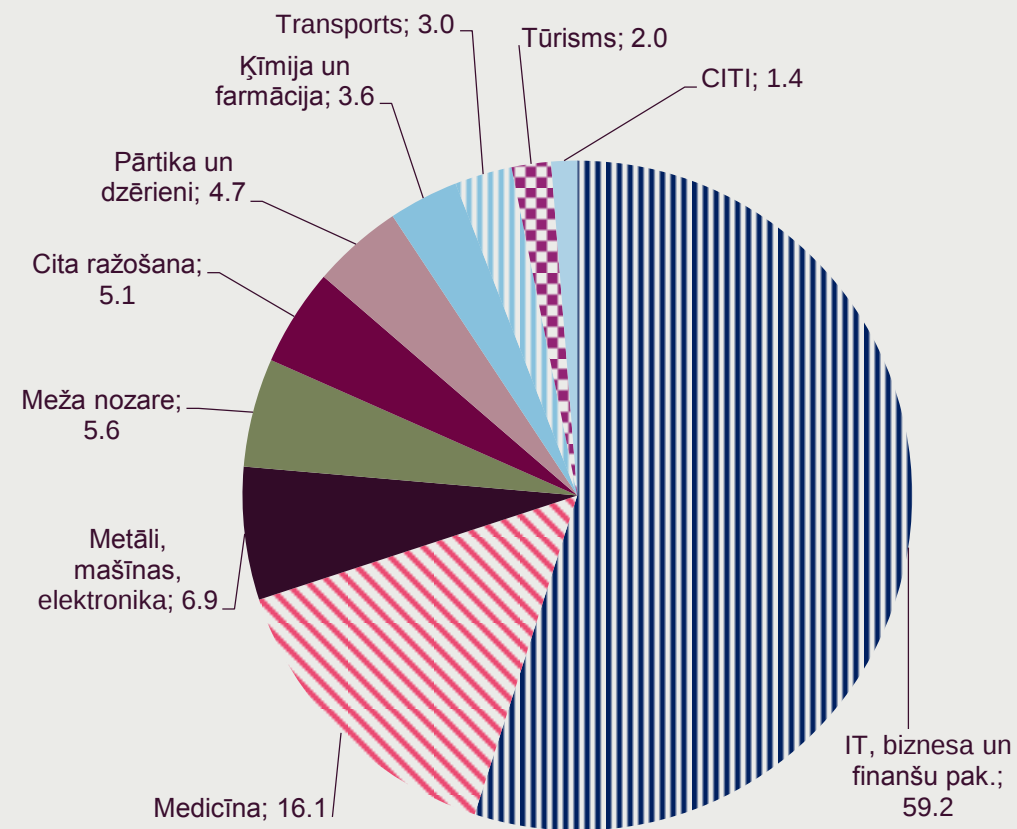
Reģionu ekonomiku personības

Rīgai gods pakalpot

Eksporta uzņēmumu VSAOI Rīgā
2014. – 2018.gadā, EURm

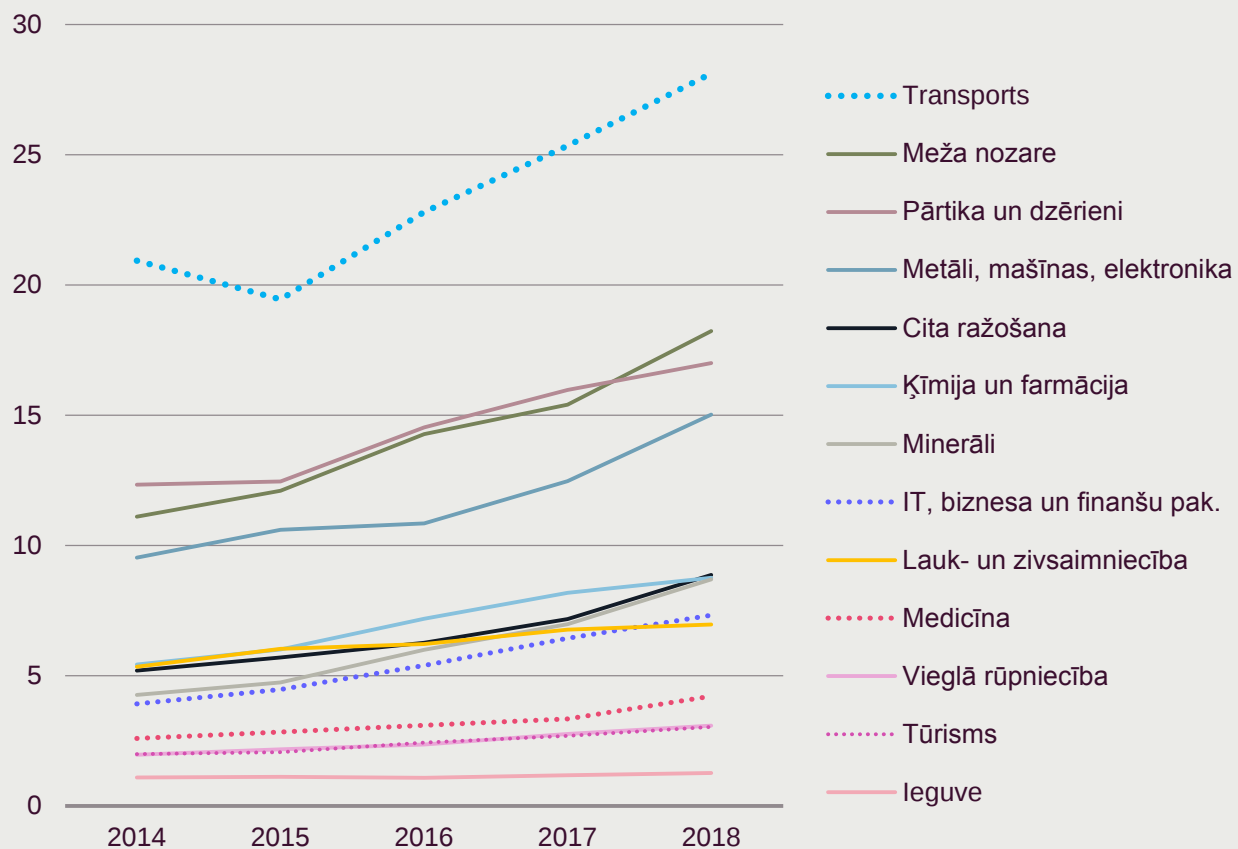

Eksporta uzņēmumu devums izaugsmē Rīgā
2014. – 2018.gadā, EURm

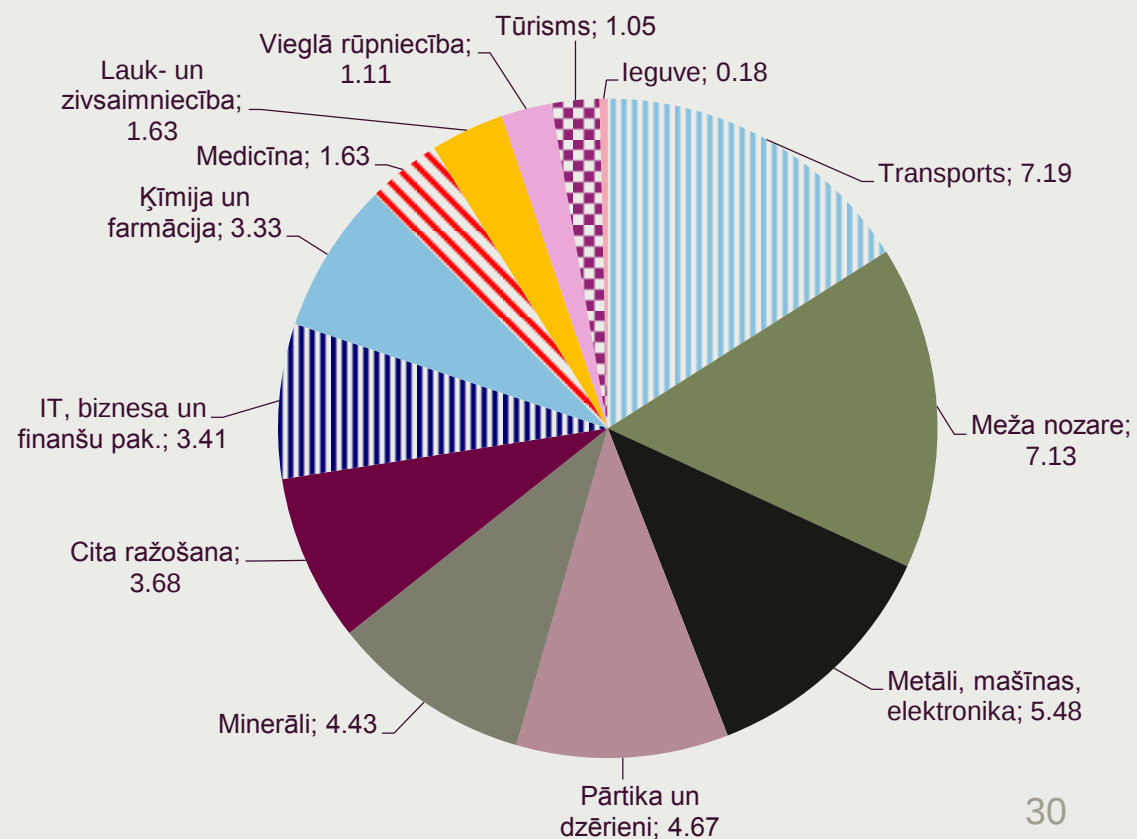

Pierīga ir ļoti daudzveidīga

Eksporta uzņēmumu VSAOI Pierīgā
2014. – 2018.gadā, EURm

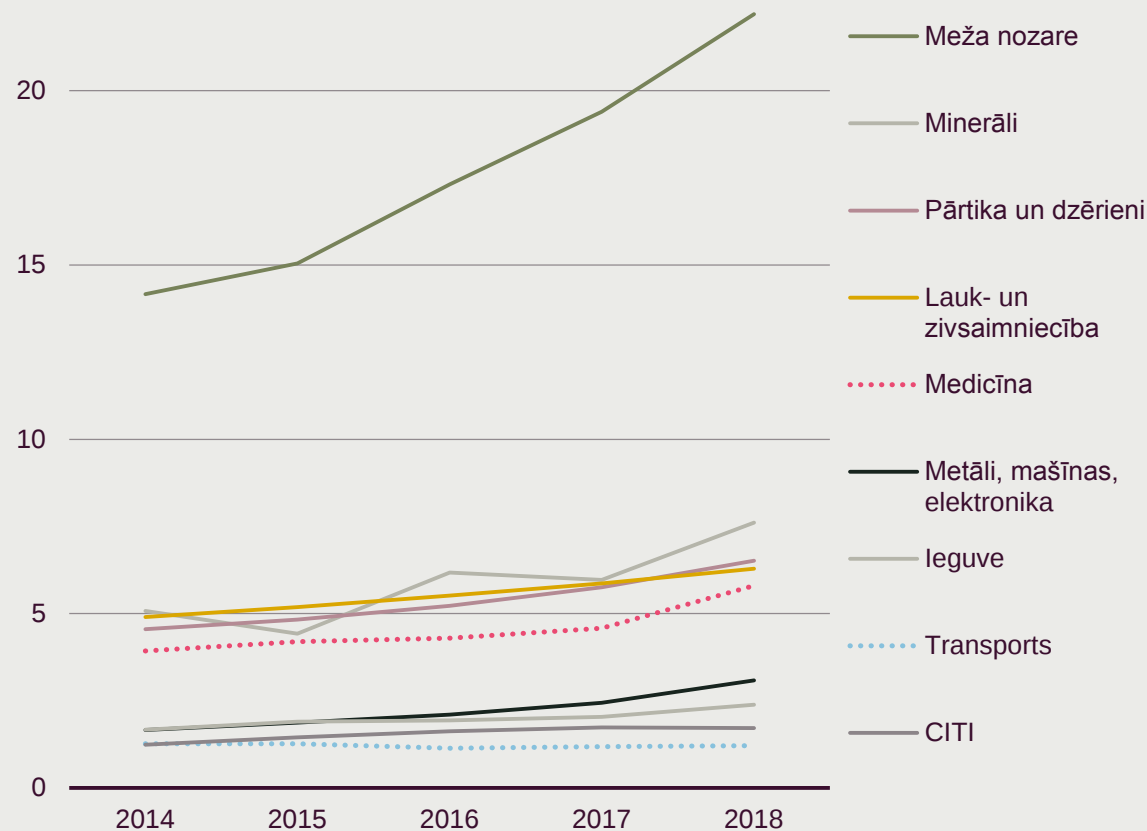

Eksporta uzņēmumu devums izaugsmē Pierīgā
2014. – 2018.gadā, EURm

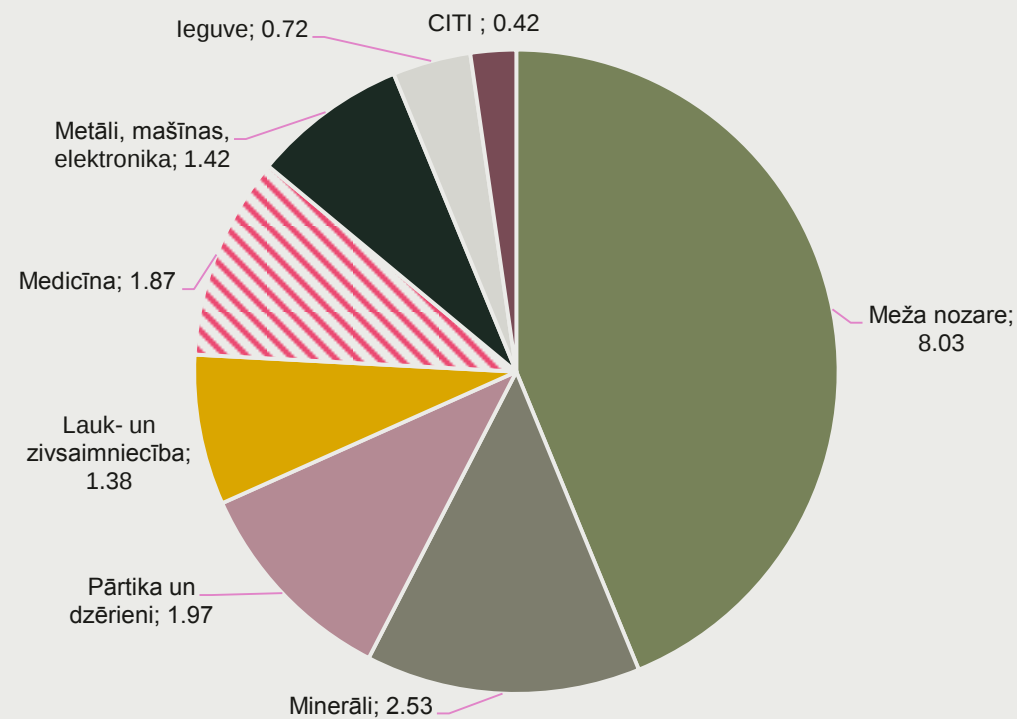

Vidzeme kļūst arvien zaļāka

Pētījumā aptverta eksporta nozaru uzņēmumu maksātās VSAOI Vidzemē 2014. – 2018.gadā, EURm

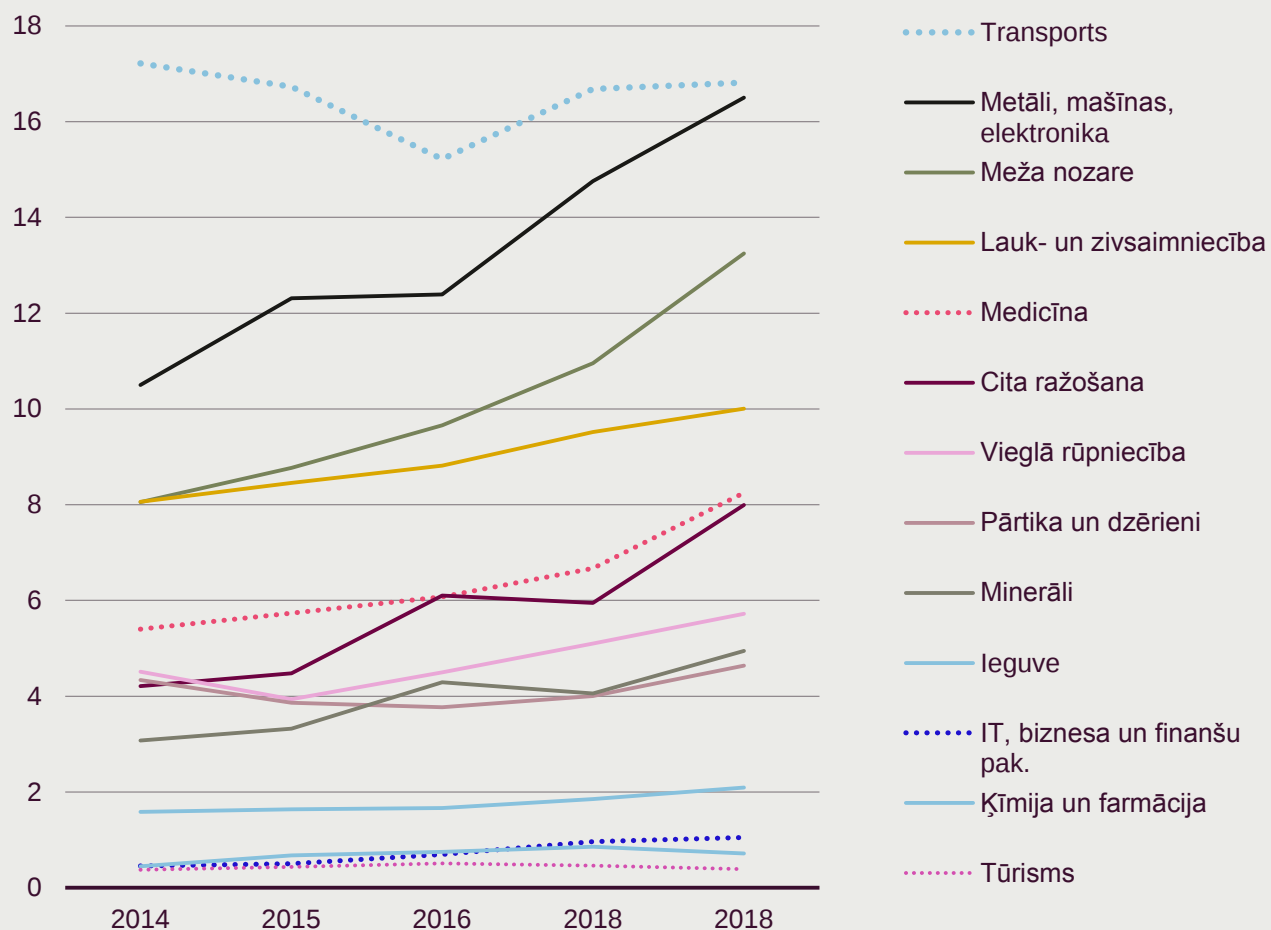

Eksporta uzņēmumu devums izaugsmei Vidzemē 2014. – 2018.gadā, EURm

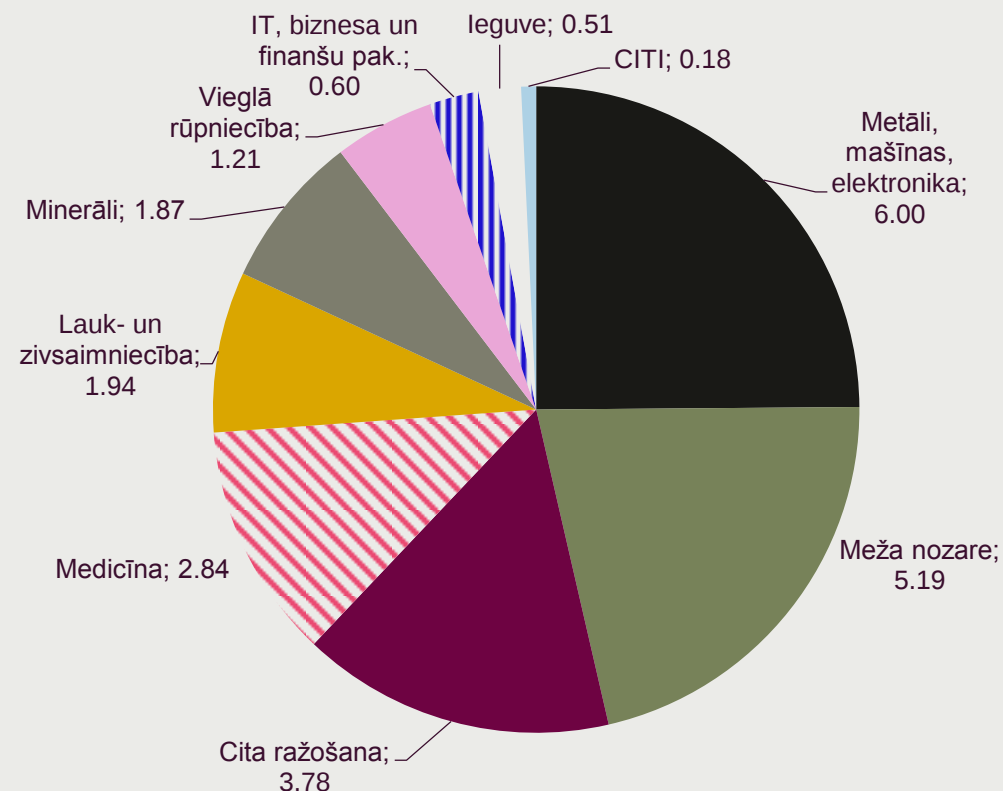

Kurzeme kļūst metāliska

Pētījumā aptverto eksporta nozaru uzņēmumu maksātās VSAOI Kurzēmē 2014. – 2018.gadā, EURm

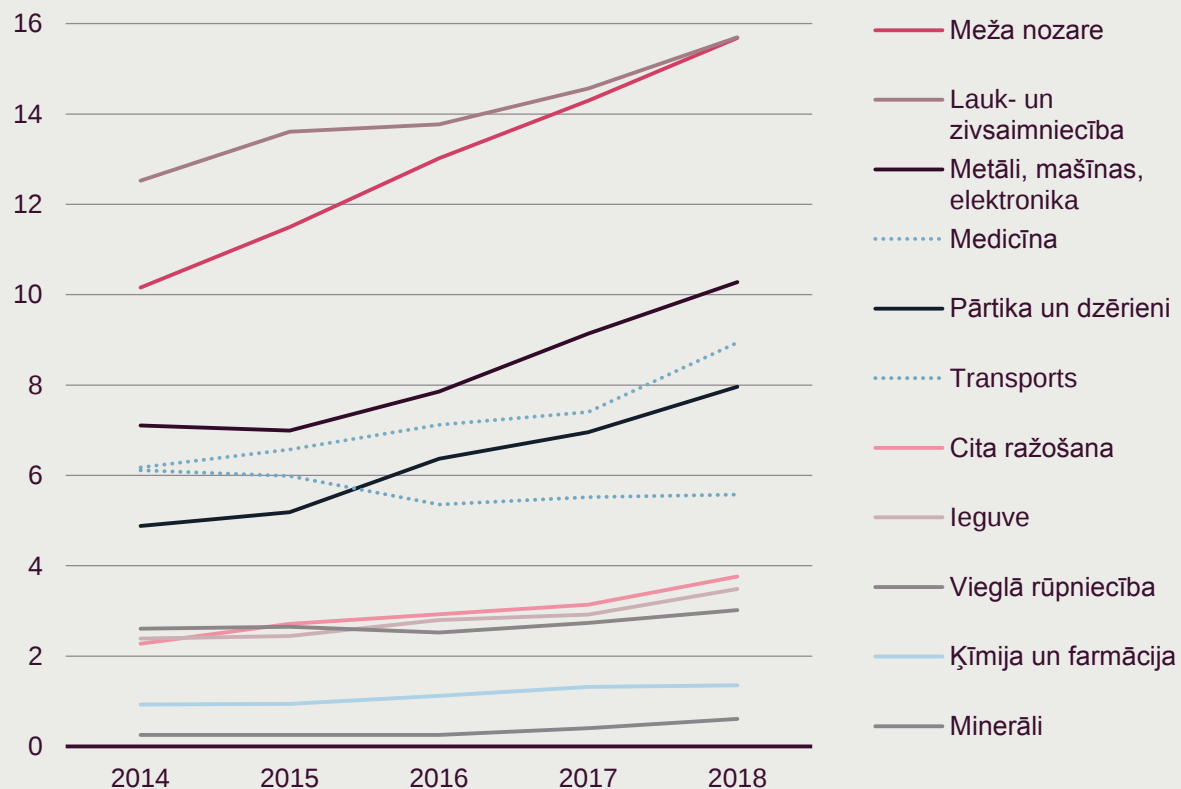

Eksporta uzņēmumu devums izaugsmē Kurzēmē 2014. – 2018.gadā, EURm

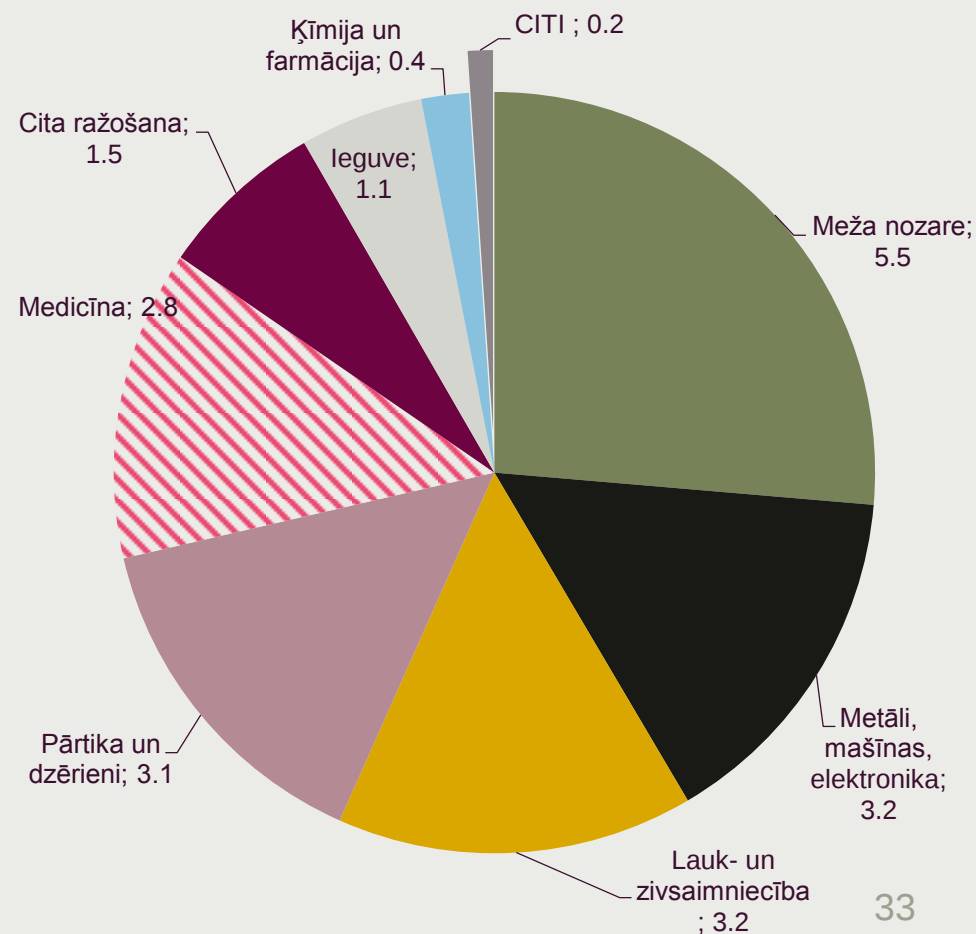

Zemgale balstās uz dabas resursiem

Pētījumā aptverto eksporta nozaru uzņēmumu maksātās VSAOI Zemgalē 2014. – 2018.gadā, EURm

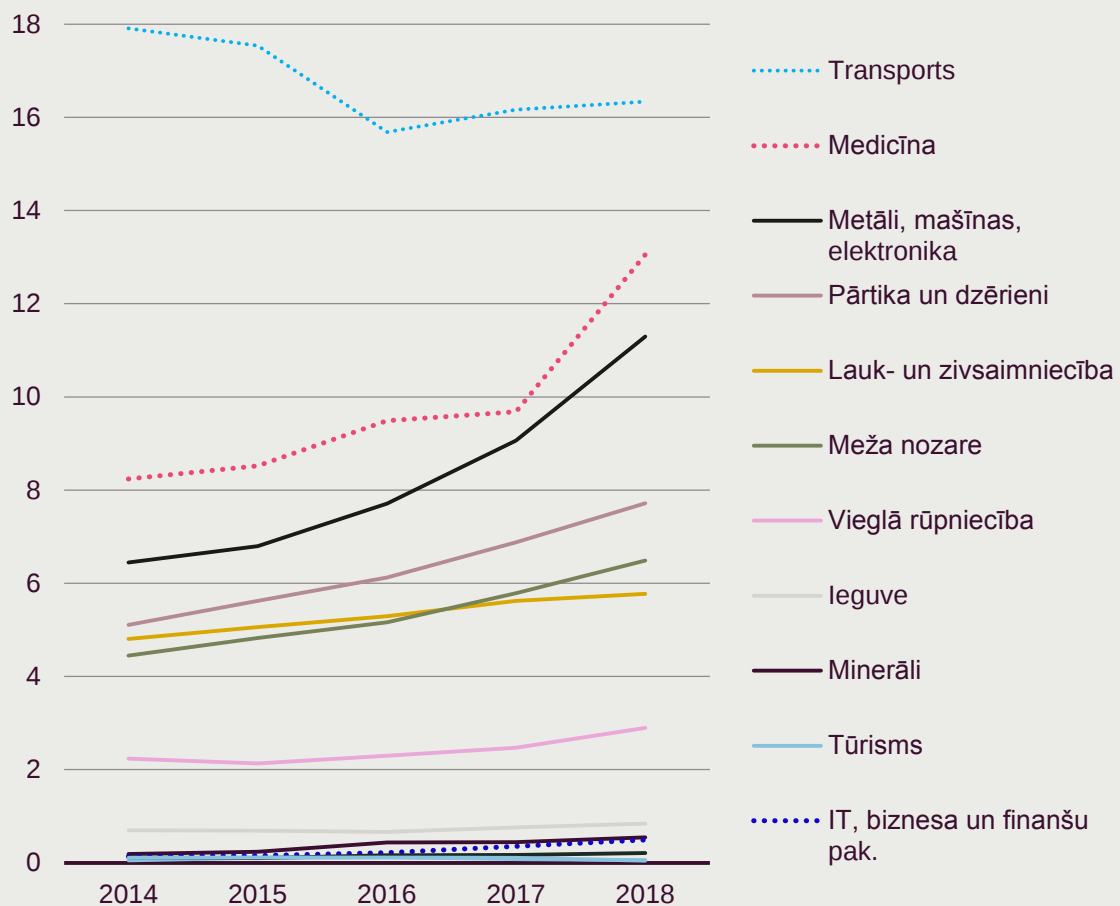

Eksporta uzņēmumu devums izaugsmē Zemgalē 2014. – 2018.gadā, EURm

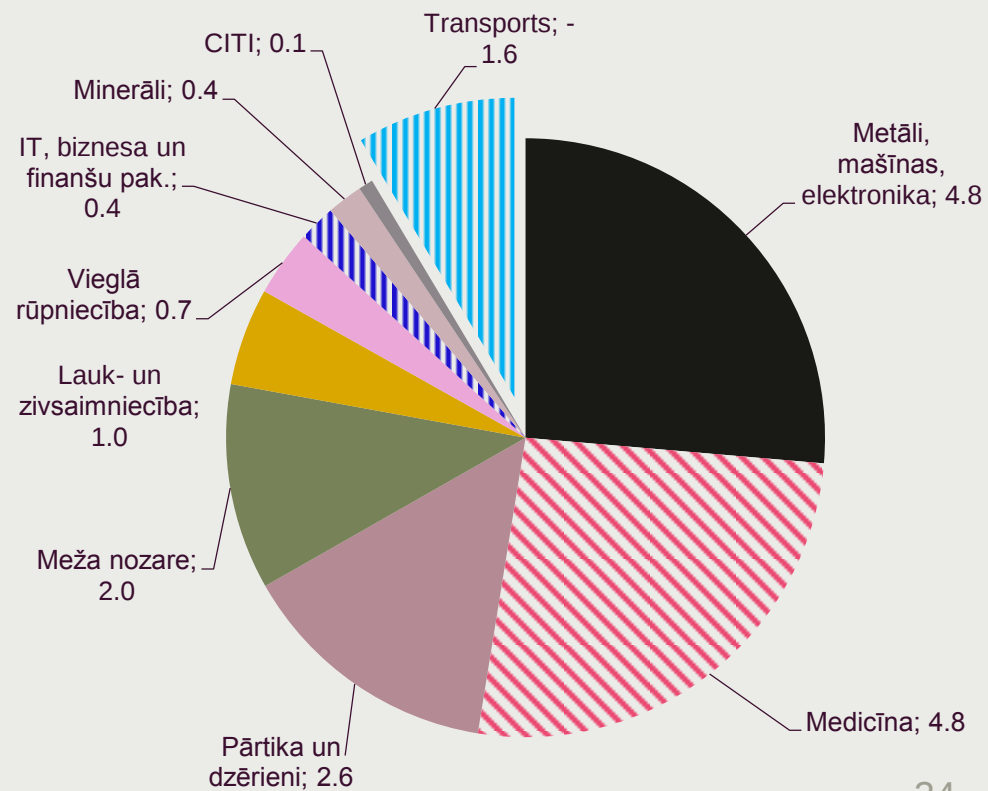

Liela daļa Latgales eksporta ir nozares, kurās tā nav likteņa noteicēja

Pētījumā aptverto eksporta nozaru uzņēmumu maksātās VSAOI Latgalē 2014. – 2018.gadā, EURm

Eksporta uzņēmumu devums izaugsmē Latgalē 2014. – 2018. gadā, EURm

Ekonomikas lauka novērotāja piezīmes

- Latvijas reģionu ekonomikas ir ļoti atšķirīgas un pēdējo piecu gadu laikā tās kļuvušas drīzāk atšķirīgākas nevis līdzīgākas
 - Rīgā un tās tuvākajā apkārtnē augusi pakalpojumu, citur preču loma
 - Straujākais eksporta kāpums bijis galvaspilsētas reģionā
- Reģionu reforma noteikti ir vajadzīga, bet būtu optimistiski cerēt, ka visas tās rezultātā izveidotās pašvaldības būs ļoti spēcīgas
- Novadi ar zemu eksporta ienākumu līmeni un izaugsmei nelabvēlīgu ekonomikas struktūru diemžēl mēdz būt vieni un tie paši
- Spēcīgākie novadi mēdz atrasties lielo pilsētu tuvumā
- Ļoti krasi atšķiras eksporta nozaru maksāto algu kāpums pārskata periodā
- Nevar vienotas attīstības stratēģijas visām vietām Latvijā, galvenais attīstības virzītājs var būt gan «balto apkaklīšu» pakalpojumi, gan mašīnbūve, gan kokapstrāde

Pētījumā aptverto uzņēmumu skaits – kopā 1575

Lauk - un zivsaimniecība*	69
Ieguve	37
Pārtika	212
Dzērieni	24
Vieglā rūpniecība	106
Meža nozare	309
Poligrāfija un papīrs	49
Plastmasa un gumija	34
Ķīmija	40
Farmācija	16
Minerāli	33
Metālapstrāde un mašīnbūve	226
Elektronika	32
Cita ražošana	9

Transports	119
IT un info pakalpojumi	85
Biznesa pakalpojumi	25
Finanses	10
Tūrisms	95
Medicīna	42
Čitu nozaru uzņēmumi	3

* Lauksaimniecības vērtējumi galvenokārt balstīti uz datiem par lauksaimniecībā izmantojamo zemi

Paldies par uzmanību!